

Consiliul
Uniunii Europene

Bruxelles, 4 februarie 2015
(OR. ro)

15581/2/14
REV 2 (de,el,es,fi,sv,cs,sk,sl,bg,ro,ga)

GENVAL 70
COPEN 286
DROIPEN 134
EUROJUST 198
ENFOPOL 362
JAI 878
COHOM 156
RELEX 932

NOTĂ DE ÎNSOȚIRE

Sursă:	Secretariatul General al Consiliului
Destinatar:	Delegațiile
Subiect:	Strategia Rețelei UE privind genocidul de combatere a impunității pentru infracțiunea de genocid, crime împotriva umanității și crime de război pe teritoriul Uniunii Europene și al statelor sale membre

În anexă se pune la dispoziția delegațiilor „Strategia Rețelei UE privind genocidul de combatere a impunității pentru infracțiunea de genocid, crime împotriva umanității și crime de război pe teritoriul Uniunii Europene și al statelor sale membre”.

Strategia va fi prezentată de către șeful Secretariatului rețelei privind genocidul în cadrul reuniunii GENVAL din 21 noiembrie 2014.

**Strategia Rețelei UE privind genocidul de
combateră a impunității pentru infracțiunea de
genocid, crime împotriva umanității și crime de
război pe teritoriul Uniunii Europene și al
statelor sale membre**

Haga, octombrie 2014

CUPRINS

REZUMAT.....	3
RECOMANDĂRI PE SCURT	6
CAPITOLUL UNU: STATELE MEMBRE ȘI CRIMELE INTERNAȚIONALE CELE MAI GRAVE	8
1.1 Crimele internaționale cele mai grave constituie o provocare pentru UE și statele membre	8
1.1.1 Legătura între crimele internaționale cele mai grave și statele membre	8
1.1.2 Cine este responsabil cu cercetarea și urmărirea penală a acestor infrațiuni?	11
1.2 Obligațiile statelor de a cerceta și urmări penal crimele internaționale cele mai grave.....	12
1.2.1 Introducerea crimelor internaționale celor mai grave în legislația națională.....	13
1.3 Provocări pentru cercetarea și urmărirea penală a crimelor internaționale celor mai grave	14
1.3.1 Complexitatea în fapt.....	14
1.3.2 Complexitatea juridică	20
CAPITOLUL DOI: ANGAJAMENTUL DE A COMBATE IMPUNITATEA PE TERITORIUL UNIUNII EUROPENE ȘI AL STATELOR SALE MEMBRE	23
2.1 La nivelul UE	23
2.1.1 Rolul rețelei	24
2.2 La nivelul statelor membre	26
2.2.1 Rezultate la nivel de stat membru și membrii rețelei	29
CAPITOLUL TREI: SET DE MĂSURI PENTRU A SPRIJINI CERCETĂRILE ȘI URMĂRIRILE PENALE ALE CRIMELOR INTERNAȚIONALE CELOR MAI GRAVE.....	32
Măsura 1: Stabilirea, susținerea și promovarea unităților specializate	33
Măsura 2: Evitarea refugiiilor sigure printr-o mai bună identificare a cazurilor și a informațiilor relevante pentru caz.....	34
Măsura 3: Punerea în aplicare a unui sistem de cooperare eficientă	37
Măsura 4: Îmbunătățirea legislației privind cercetarea, urmărirea penală și MLA.....	40
Măsura 5: Consolidarea rețelei ca centru de expertiză și promovarea acesteia, atât în cadrul forumurilor din UE, cât și la nivel mondial	41
Măsura 6: Angajamentului reînnoit al UE	42
Măsura 7: Consolidarea capacităților și sensibilizarea în rândul autorităților naționale relevante.....	43
Măsura 8: Drepturile, sprijinirea și protecția victimelor și a martorilor celor mai grave crime internaționale.....	44

REZUMAT

Uniunea Europeană (UE) și-a exprimat angajamentul de a asigura consecvența și coerența politicilor sale externe și interne în combaterea impunității pentru genocid, crime împotriva umanității și crime de război („crimele internaționale cele mai grave”).¹ În domeniul Justiției și Afacerilor Interne (JAI), UE urmărește să sprijine autoritățile naționale din statele membre în cadrul cercetării și urmăririi penale ale acestor infracțiuni pentru ca UE să nu devină un refugiu sigur pentru autorii infracțiunilor.²

Ca parte din acest angajament, în 2002 Consiliul Uniunii Europene („Consiliul”) a adoptat Decizia 2002/494/JAI a Consiliului de înființare a unei rețele europene de puncte de contact cu privire la persoane vinovate de genocid, crime împotriva umanității și crime de război („rețeaua privind genocidul” sau „rețeaua”). Rețeaua privind genocidul se reunește de două ori pe an și reunește procurori, anchetatori din cadrul poliției și alți experți („puncte de contact”) din toate statele membre. În 2003, Consiliul a adoptat Decizia 2003/335/JAI a Consiliului, destinată să sporească cooperarea între forțele de poliție și parchete, maximizând astfel capacitatea autorităților judiciare din diferite state membre de a coopera în mod eficace la cercetarea și urmărirea penală a presupușilor făptuitori care au săvârșit crimele internaționale cele mai grave. Rețeaua promovează punerea în aplicare a acestei decizii prin facilitarea schimbului de informații în rândul practicienilor, încurajarea cooperării dintre autoritățile naționale din diferite state membre și înființarea unui forum pentru schimbul de bune practici. Începând din 2011, rețeaua privind genocidul este sprijinită în activitatea sa de către Secretariatul cu sediul Eurojust de la Haga.

Aceste inițiative ale UE sunt în prezent piatra de temelie a angajamentului UE în domeniul JAI în ceea ce privește combaterea impunității. Acestea au o contribuție esențială pentru stimularea și sprijinirea eforturilor depuse de statele membre de a cere socoteală autorilor acestor infracțiuni. Statele membre se află în prima linie a combaterii impunității pentru aceste infracțiuni, indiferent de locul unde au fost săvârșite, de făptuitor sau de persoana împotriva căreia au fost comise.

¹ Termenul „crimele internaționale cele mai grave” se folosește în prezentul document pentru a desemna acele crime internaționale cuprinse în mandatul rețelei, și anume crima de genocid, crimele împotriva umanității și crimele de război. Rețeaua recunoaște faptul că multe dintre aspectele abordate în Strategia Rețelei UE privind genocidul de combatere a impunității pentru infracțiunea de genocid, crime împotriva umanității și crime de război pe teritoriul Uniunii Europene și al statelor sale membre se aplică, de asemenea, în cazul torturii și al disparițiilor forțate ca unor infracțiuni distincte. Cercetarea și urmărirea penală a torturii și a disparițiilor forțate ca infracțiuni separate reprezintă o componentă importantă a combaterii generale a impunității.

² *A se vedea* Programul de la Haga: Zece priorități pentru următorii cinci ani. Parteneriatul pentru reînnoirea europeană în domeniul libertății, securității și justiției, COM 2005, JO C 236 din 24 septembrie 2005, p. 11, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2005:053:0001:0014:EN:PDF>; și Programul de la Stockholm, JO C 115/1 din 4 mai 2010, p. 8, [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010XG0504\(01\)&from=RO](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010XG0504(01)&from=RO).

Toate statele membre au ratificat tratatele și convențiile internaționale relevante care le obligă să asigure cercetarea, urmărirea penală și pedepsirea autorilor crimelor internaționale celor mai grave. Mai multe state membre au urmat recomandarea UE din Decizia 2003/335/JAI a Consiliului de a înființa „unități privind crimele de război” compuse din personal specializat care se ocupă de cele mai grave crime internaționale în serviciile polițienești și de urmărirea penală ale statelor membre, ceea ce a dus la apariția a numeroase condamnări încununate cu succes ale autorilor celor mai grave crime internaționale în statele membre în ultimii ani, trimițându-se un semnal important cu privire la faptul că UE și statele membre nu tolerează impunitatea în cazul acestor infracțiuni.

În același timp, mai multe măsuri ar putea fi întreprinse la nivelul UE și al statelor membre pentru a se identifica o abordare coerentă și eficientă la nivelul întregii UE în combaterea impunității. Așa cum se arată în detaliu mai jos, o astfel de abordare ar favoriza un mai mare grad de cooperare și schimb de informații la nivel național și la nivelul UE, instituirea unor unități specializate în mai multe state membre și un sprijin mai mare din partea UE acordat autorităților naționale, astfel încât să se extindă numărul de state membre implicate activ în combaterea impunității.

În acest context, punctele de contact ale rețelei au instituit un grup operativ care să examineze și să propună măsuri pentru creșterea eficienței în combaterea impunității în cadrul UE.³ Rețeaua a considerat că un nou instrument, cum ar fi un plan de acțiune al UE privind impunitatea, ar putea reprezenta un instrument important pentru încurajarea cooperării și dezvoltării de bune practici la nivel național și regional pentru a spori cercetările și urmărirea penală.⁴

Ca prim pas, grupul operativ al rețelei a redactat prezenta „Strategie a Rețelei UE privind genocidul de combatere a impunității pentru infracțiunea de genocid, crime împotriva umanității și crime de război pe teritoriul Uniunii Europene și al statelor sale membre” („Strategia”). Toate punctele de contact, precum și experții societății civile, au avut posibilitatea de a furniza informații bazate pe experiența și cunoștințele lor de specialitate. Strategia se bazează pe lecțiile învățate și bunele practici identificate de către procurori, anchetatori din cadrul poliției și alți experți, precum și pe discuțiile și concluziile a 16 reuniuni ale rețelei din ultimii 12 ani.

Strategia recomandă un set cuprinzător de măsuri pe care instituțiile UE și statele membre ar trebui să le întreprindă pentru a sprijini autoritățile naționale în combaterea impunității, tragerea la răspundere a autorilor crimelor și în a face dreptate victimelor. Rețeaua, prin intermediul punctelor de contact la nivel național și prin intermediul Secretariatului rețelei⁵ la nivelul UE, va utiliza strategia ca pe un cadru care să ghideze dezvoltarea continuă a rețelei în anii următori și să promoveze o mai mare implicare a UE și a statelor membre.

³ Grupul operativ al rețelei este alcătuit din cinci puncte de contact (trei procurori, un agent de poliție și un ofițer specializat în asistența judiciară reciprocă), care organizează mai multe reuniuni și care este sprijinit de Secretariatul rețelei.

⁴ *A se vedea* „Consolidarea eforturilor de combatere a impunității în cadrul UE și al statelor sale membre în cazul crimelor internaționale grave — angajament reînnoit în domeniul justiției și al afacerilor interne”, documentul 16340/13 GENVAL 13 al Consiliului UE, 19 noiembrie 2013, și „Rezumat”, documentul 17164/13 GENVAL 87 al Consiliului UE, 4 decembrie 2013.

⁵ Secretariatul rețelei privind genocidul a fost înființat în iulie 2011 conform articolului 25a din Decizia 2009/426/JAI a Consiliului privind consolidarea Eurojust și de modificare a Deciziei 2002/187/JAI a Consiliului de instituire a Eurojust în scopul consolidării luptei împotriva formelor grave de criminalitate. Secretariatul constituie parte din personalul Eurojust și funcționează ca unitate distinctă.

Rețeaua va revizui și va evalua strategia în mod regulat pentru a reflecta schimbările și evoluția actuală pe măsură ce crește necesitatea de a combate impunitatea.

Prin urmare, obiectivul prezentei strategii este dublu:

1. La nivelul UE, obiectivele sunt acela de a consolida angajamentul UE în combaterea impunității pentru crimele internaționale cele mai grave și acela de a oferi mai mult sprijin statelor membre. Secretariatul, cu sprijinul punctelor de contact, va ajuta instituțiile și factorii de decizie relevanți să sensibilizeze publicul cu privire la provocările cu care se confruntă autoritățile naționale din domeniul justiției penale în cercetarea, urmărirea penală și pedepsirea crimelor internaționale celor mai grave și să facă schimb de bune practici în abordarea acestor provocări.
2. La nivel de stat membru, va contribui și, atunci când va fi necesar, va dezvolta practica autorităților naționale în combaterea impunității la nivel național prin identificarea măsurilor concrete care vor sprijini autoritățile naționale în cercetarea și urmărirea penală a celor mai grave crime internaționale.

Pentru îndeplinirea acestor obiective, rețeaua va prezenta această strategie grupurilor de lucru relevante ale UE, inclusiv Grupului de lucru pentru chestiuni generale, inclusiv evaluare (GENVAL), cu solicitarea ca GENVAL să înainteze cu lucrările către eventuale concluzii ale Consiliului JAI privind angajamentul UE și al statelor membre de a combate impunitatea pentru cele mai grave crime internaționale și, prin urmare, de a aduce problema în atenția miniștrilor. De asemenea, rețeaua va implica Comisia Europeană în vederea continuării angajamentului în cadrul politicii sale de combatere a impunității. În măsura în care este posibil, punctele de contact naționale se vor asigura că strategia este comunicată factorilor de decizie naționali relevanți și discutată cu aceștia. Astfel de discuții la nivel național sunt modalități esențiale de a spori capacitatea națională de combatere a impunității și pot contribui la încurajarea statelor membre să abordeze nevoia pentru continuarea angajamentului UE la nivelul *forumurilor* relevante ale UE.

Strategia evidențiază diferitele contexte în care statele membre se confruntă cu cele mai grave crime internaționale, precum și măsurile luate la nivelul UE și al statelor membre până în prezent. De asemenea, strategia evidențiază provocările cu care se confruntă anchetatorii, procurorii și alte autorități în cercetarea, urmărirea penală și pedepsirea crimelor internaționale și pune în evidență cele mai bune practici identificate în trecut pentru a aborda aceste provocări. Secțiunea finală a strategiei prezintă un set de măsuri pentru îmbunătățirea eficienței și eficacității cercetărilor și urmăririlor penale naționale, împreună cu o serie de recomandări suplimentare pentru instituțiile UE, statele membre, punctele de contact naționale și Secretariatul rețelei.

RECOMANDĂRI PE SCURT

Pentru instituțiile UE:

- Garantarea resurselor adecvate pentru construirea rețelei ca centru de expertiză și promovarea sa, atât în interiorul *forumurilor* UE, cât și în afara acestora.
- Reafirmarea angajamentului față de combaterea impunității prin evaluarea posibilităților de finanțare suplimentară pentru rețea și pentru crearea de către autoritățile naționale a unor unități specializate, precum și pentru acțiuni de formare și activități de consolidare a capacităților.
- Evaluarea în mod formal a punerii în aplicare a Deciziilor 2002/494/JAI și 2003/335/JAI ale Consiliului și organizarea unei audieri anuale privind combaterea impunității în interiorul UE, care va avea loc la Parlamentul European.
- Plasarea subiectului pe agenda politică și recunoașterea faptului că finanțarea este un mijloc esențial de a permite autorităților naționale și societății civile să își coordoneze în mod eficient lupta împotriva impunității; aprofundarea înțelegerii dreptului penal internațional și a dreptului internațional umanitar și creșterea gradului de sensibilizare a publicului cu privire la necesitatea combaterii impunității.
- Modificarea mandatului Eurojust și Europol pentru a include cele mai grave crime internaționale.
- Pregătirea unui plan de acțiune privind combaterea impunității în interiorul UE.

Pentru statele membre:

- Revizuirea și, dacă este necesar, modificarea legislației naționale privind cele mai grave crime internaționale, pentru a se asigura că aceasta reflectă obligațiile în temeiul dreptului internațional și nu oferă imunitate nejustificată pentru persoanele fizice.
- Stabilirea de unități specializate în cadrul organelor de urmărire penală, al poliției și al serviciilor și dezvoltarea unei strategii naționale și a unor platforme naționale de cooperare în combaterea impunității pentru cele mai grave crime internaționale.
- În cadrul departamentelor de imigrație, garantarea că personalul este instruit corespunzător, că sunt elaborate cele mai bune practici și că fluxul de informații dinspre autoritățile care se ocupă de imigrație către autoritățile de aplicare a legii este eficient, cu obligația specifică de a informa autoritățile de aplicare a legii atunci când se confruntă cu cazuri de tipul celor menționate la articolul 1F din Convenția de la Geneva privind statutul refugiaților (cazuri 1F).
- Îmbunătățirea comunicării între statele membre, de exemplu prin utilizarea echipelor comune de anchetă (JIT), după caz; sprijinirea inițiativei privind un cadru global de cooperare între statele membre.
- Asigurarea schimbului efectiv de informații în cadrul serviciilor publice, în special în rândul anchetatorilor, procurorilor și autorităților responsabile cu supravegherea înghețării și confiscării activelor, comerțului sau interdicțiilor de călătorie.
- Extinderea utilizării rețelei și a Secretariatului rețelei prin numirea mai multor puncte de contact naționale cu experiență și cunoștințe în domeniul urmăririi penale, anchetei penale și asistenței judiciare în materie penală (MLA).

- Integrarea perspectivelor victimelor în strategiile de cercetare și urmărire penală încă de la începutul unui caz pentru a garanta caracterul echitabil al procedurilor și impactul acestora asupra victimelor și comunităților afectate și pentru a oferi victimelor informații cu privire la drepturile lor și mecanismele de protecție.
- Sensibilizarea publicului cu privire la necesitatea de a combate impunitatea și cu privire la cercetările și urmărirea penală ale crimelor internaționale celor mai grave.

Pentru punctele de contact naționale:

- Diseminarea informațiilor cu privire la subiecte discutate de rețea către alți membri ai organelor de urmărire penală și ai serviciilor de aplicare a legii, precum și ai altor autorități naționale competente, cum ar fi serviciile pentru imigrație la nivel național.
- Prezentarea de informații privind cercetarea și urmărirea penală a celor responsabili de cele mai grave crime internaționale factorilor de decizie și publicului larg.
- Acționarea ca punct de comunicare pentru practicieni și transmiterea de informații înapoi la rețea.

Pentru Secretariatul rețelei:

- Facilitarea eforturilor autorităților naționale prin extinderea funcției privind schimbul de informații pentru a permite intensificarea schimbului de bune practici, a urmărilor penale și cercetărilor în curs de desfășurare, precum și dezvoltarea legislației aplicabile.
- Oferirea de asistență statelor membre în elaborarea și promovarea unor unități specializate.
- Facilitarea cooperării și a coordonării eforturilor de aducere a autorilor în fața justiției și oferirea expertizei necesare pentru autoritățile naționale.
- Elaborarea unui raport anual de activitate care prezintă informații privind cercetarea și urmărirea penală a autorilor crimelor internaționale de bază.
- Informarea periodică a grupurilor de lucru ale Consiliului, inclusiv a Grupului de lucru pentru drept internațional public (COJUR), a subdomeniului privind Curtea Penală Internațională (CPI) din cadrul Grupului de lucru pentru drept internațional public (COJUR-ICC), a **Comitetului de coordonare în domeniul cooperării polițienești și judiciare în materie penală (CATS)**, a Grupului de lucru pentru chestiuni generale, inclusiv evaluare (GENVAL), și a grupurilor de lucru regionale.

CAPITOLUL UNU: STATELE MEMBRE ȘI CRIMELE INTERNAȚIONALE CELE MAI GRAVE

1.1 Crimele internaționale cele mai grave constituie o provocare pentru UE și statele membre

Aproximativ două sute de milioane de persoane și-au pierdut viața ca urmare directă sau indirectă a actelor de violență colectivă susținute de stat în secolul XX⁶, iar în ultimele decenii au fost comise crime internaționale de tipul celor mai grave pe cinci continente diferite. Astfel de infracțiuni apar adesea în timpul perioadelor de conflict armat sau de crize civile, implicând numeroși autori, numeroși martori și sute, chiar mii de victime, fiind caracterizate de o brutalitate extremă și repetată.

Infrațiunea de genocid, crimele împotriva umanității și crimele de război reprezintă „atrocități care sfidează imaginația și lezează profund conștiința umană” și sunt considerate ca „[amenințând] pacea, securitatea și bunăstarea lumii”.⁷ Evoluția dreptului penal internațional, instituirea tribunalelor ad-hoc în anii 1990, urmate de procesul de formare a CPI, reflectă gravitatea acestor infracțiuni și necesitatea unei reacții puternice împotriva autorilor crimelor internaționale celor mai grave. Combaterea impunității nu este, cu toate acestea, limitată la instituțiile internaționale și, în fapt, obligația principală de a cerceta și urmări penal autorii acestor crime revine statelor membre.

1.1.1 Legătura între crimele internaționale cele mai grave și statele membre

În ciuda percepției generale că crimele internaționale cele mai grave au loc departe, experiența a arătat că aceste infracțiuni, autorii și activele acestora, victimele și martorii au legături reale cu statele membre. Au fost săvârșite crime internaționale de tipul celor mai grave pe teritoriul statelor membre, de exemplu în timpul celui de al doilea război mondial, dar și în ultimele decenii. De asemenea, acestea au implicat resortisanți ai unor state membre, fie în calitate de victime, fie în calitate de autori. O altă legătură între crimele internaționale cele mai grave și statele membre apare atunci când resortisanții țărilor terțe care au fost implicați în crime internaționale de tipul celor mai grave sunt prezenți pe teritoriul statelor membre, în calitate de turiști, solicitanți de azil sau rezidenți.

Teritoriul

Infrațiunea de genocid, crimele împotriva umanității și crimele de război au fost într-adevăr comise pe teritoriul statelor membre. Autoritățile naționale se confruntă încă cu atrocități în masă, cum ar fi cele comise de criminali de război naziști suspectați din timpul celui de al doilea război mondial⁸ și de regimurile comuniste totalitare din

⁶ A. Smeulers și F. Grunfeld, *International Crimes and other Gross Human Rights Violations: a multi- and interdisciplinary textbook*, Intersentia, Antwerpen, 2011, prefață, p. XIIV.

⁷ A se vedea considerentele 2 și 3 din Statutul de la Roma al CPI.

⁸ A se vedea un caz recent privind extrădarea între Slovacia și Ungaria a unui criminal de război nazist suspectat, la adresa <http://www.theguardian.com/world/2013/aug/12/laszlo-csatary-dead-hungary-auschwitz>. [Acest caz s-a încheiat din cauza morții lui](#) László Lajos Csatáry la 12 august 2013, <http://www.bbc.com/news/world-europe-23664226>.

perioada Războiului Rece.⁹ Recenta aderare a Croației la UE a lărgit, de asemenea, teritoriul UE în care au fost comise infracțiuni în ultimele decenii și în care sunt în curs de desfășurare cercetări și urmăriri penale.

Resortisanții statelor membre

Resortisanții statelor membre pot fi implicați în comiterea de crime internaționale de tipul celor mai grave în calitate de autori,¹⁰ victime¹¹ sau martori, indiferent de localizarea geografică a infracțiunilor. În plus față de persoanele fizice, persoanele juridice cu sediul în UE ar putea fi, de asemenea, implicate în comiterea și sprijinirea crimelor internaționale comise în străinătate și ar putea fi complice sau ar putea profita de aceste crime.¹² Statele membre își pot exercita jurisdicția asupra autorilor acestor infracțiuni datorită implicării resortisanților lor ca victime sau martori sau datorită faptului că resortisanții lor sau societățile de pe teritoriul lor au facilitat comiterea infracțiunilor de pe teritoriul UE.

Resortisanții țărilor terțe

Majoritatea crimelor internaționale celor mai grave au loc pe teritoriul țărilor terțe. Cu toate acestea, autorii infracțiunilor, martorii și victimele pot intra pe teritoriul UE în calitate de vizitatori prin intermediul cererilor de viză sau ca solicitanți de protecție internațională (și anume ca solicitanți de azil). Cel de al doilea scenariu este deosebit de relevant, deoarece crimele internaționale cele mai grave apar adesea în contextul unui conflict armat sau ca rezultat al încălcării sistematice a principiilor statului de drept și ordinii publice.

⁹ *A se vedea* un caz recent referitor la condamnarea fostului ministru ungar pentru crimele de război din 1956, disponibil la adresa <http://www.bbc.com/news/world-europe-27398373>.

¹⁰ *De exemplu*, Țările de Jos au cercetat și judecat doi oameni de afaceri neerlandezi suspectați de complicitate la crime de război comise în Irak și, respectiv, în Liberia. *A se vedea* <https://www.om.nl/onderwerpen/international-crimes-0/what-cases-have-been/iraq/> și <https://www.om.nl/onderwerpen/international-crimes-0/what-cases-have-been/liberia/>. În anumite cazuri, persoanele au venit în UE în calitate de solicitanți de azil și au obținut ulterior cetățenia într-un stat membru. În acest fel, acestea au devenit cetățeni între momentul comiterii infracțiunilor și momentul în care au devenit persoane suspectate. *A se vedea, de asemenea*, recentul caz neerlandez împotriva lui Yvonne N la adresa <https://www.om.nl/onderwerpen/international-crimes-0/what-cases-have-been/rwanda/>.

¹¹ *De exemplu*, Belgia l-a cercetat și judecat pe Bernard Ntuyahaga, maior, implicat în asasinarea a 10 persoane care făceau parte din forțele ONU de menținere a păcii în timpul genocidului ruandez, caz disponibil la adresa <http://www.theguardian.com/world/2007/jul/05/rwanda.angeliquechrisafis>. De asemenea, recenta doborâre a aeronavei civile care efectua zborul MH17 deasupra Ucrainei a deschis o anchetă internațională privind crimele de război. Majoritatea victimelor acestei presupuse infracțiuni au fost resortisanți ai statelor membre. *A se vedea* <http://www.reuters.com/article/2014/07/21/us-ukraine-crisis-dutch-idUSKBN0FQ15620140721> și <https://www.om.nl/algemeen/english/@86120/joint-investigation/>.

¹² *De exemplu*, Țările de Jos au cercetat societatea neerlandeză, Lima Holding B.V., pentru aparenta sa implicare în construirea barierei israeliene de separare și a unui sit industrial în apropierea unei așezări în Cisiordania, <http://www.om.nl/onderwerpen/internationale/map/concerning/>. În plus, Elveția a deschis o anchetă cu privire la cazul lui Argos Heraeus, una dintre cele mai mari rafinării de aur din lume, pentru complicitate la crime de război și spălarea banilor în ceea ce privește sursele de aur de la o grupare armată din Republica Democratică Congo, <http://www.reuters.com/article/2013/11/04/congo-gold-idUSL5N0IP29K20131104>.

În consecință, locuitorii acestor țări afectate pot să fugă din țara lor de origine și să intre pe teritoriul UE. Numărul de resortisanți ai unor țări terțe care solicită azil în UE a crescut în mod considerabil în ultimii ani, numărul solicitărilor de azil ajungând la 435 000 în 2013.¹³ Unii dintre autorii acestor crime internaționale de tipul celor mai grave pot rămâne neobservați pe parcursul întregii proceduri și, astfel, pot finaliza cu succes cererea de azil. Altor le poate fi refuzat statutul de refugiat din mai multe motive, inclusiv articolul 1F din Convenția de la Geneva privind statutul refugiaților.¹⁴

Unele dintre persoanele suspectate pot fi extrădate în vederea trimiterii lor în judecată în afara UE; cu toate acestea, având în vedere principiul *nereturnării*¹⁵ sau, pur și simplu, din cauza lipsei unui cadru juridic adecvat pentru extrădare, unele dintre acestea vor rămâne pe teritoriul statelor membre. În acest din urmă caz, în funcție de diferitele norme privind competența, autoritățile naționale sunt chemate, în conformitate cu obligațiile lor internaționale, să urmărească penal autorii presupuși ai acestor infracțiuni care se află sau care își au reședința pe teritoriul lor.¹⁶

Un alt aspect care ar putea interveni se referă la posibile probleme de imunitate pentru diplomați, funcționari guvernamentali sau alți reprezentanți care ar putea fi implicați în comiterea acestor infracțiuni.

În sfârșit, prezența victimelor și a martorilor care sunt resortisanți ai țărilor terțe implică o responsabilitate de cooperare judiciară cu state terțe sau organizații internaționale, cum ar fi CPI. Cooperarea cu alte state membre sau cu țări terțe este în mod aproape inevitabil necesară pentru urmărirea penală adecvată a presupușilor autori de crime internaționale de tipul celor mai grave, întrucât martorii, victimele și autorii se găsesc adesea în jurisdicții diferite. În cele din urmă, dar nu mai puțin important, statele membre pot avea responsabilitatea de a asigura protecție și/sau compensații pentru victime și/sau martori.

¹³ A se vedea raportul Eurostat din 24 martie 2014, disponibil la adresa:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-24032014-AP/EN/3-24032014-AP-EN.PDF.

¹⁴ Acest articol se referă la cazurile prevăzute la articolul 1F din Convenția de la Geneva din 1954 privind statutul refugiaților, care are următorul cuprins:

„F. Dispozițiile prezentei convenții nu vor fi aplicabile persoanelor despre care ar exista motive serioase să se creadă:

(a) că au comis o crimă contra păcii, o crimă de război sau o crimă contra umanității, în sensul instrumentelor internaționale elaborate pentru a prevedea dispoziții cu privire la aceste crime;

(b) că au comis o crimă gravă de drept comun în afara țării de primire, înainte de a fi admise în aceasta ca refugiați;

(c) că s-au făcut vinovate de acțiuni contrare scopurilor și principiilor Națiunilor Unite.”

¹⁵ *Principiul nereturnării* este un principiu de drept internațional care interzice trimiterea directă sau indirectă a refugiaților pe un teritoriu în care „viața sau libertatea sa ar fi amenințate pe motiv de rasă, religie, naționalitate, apartenență la un anumit grup social sau opinii politice.” Principiul nu se aplică, cu toate acestea, în cazul în care „ar exista motive serioase de a [se considera că refugiatul reprezintă] un pericol pentru securitatea țării unde se găsește [în prezent] sau [că], fiind condamnat definitiv pentru o crimă sau un delict deosebit de grav, constituie o amenințare pentru comunitatea țării respective.” Principiul este consacrat la articolul 33 din Convenția din 1951 privind statutul refugiaților și în protocolul la aceasta din 1967.

¹⁶ Principiul *aut dedere aut judicare* se referă la obligația legală a statelor de a urmări penal sau extrăda persoanele care comit crime internaționale grave. A se vedea obligația de a extrăda sau de a urmări penal în legătură cu infracțiunea de tortură: Întrebări referitoare la obligația de a urmări penal sau de a extrăda, a se vedea, Belgia/Senegal, hotărâre, ICJ GL No 144, ICGJ 437 (ICJ 2012), 20 iulie 2012, Curtea Internațională de Justiție [ICJ], disponibil la <http://www.icj.org/docket/files/144/17064.pdf>.

1.1.2 Cine este responsabil cu cercetarea și urmărirea penală a acestor infracțiuni?

Principala responsabilitate pentru urmărirea penală a infracțiunii de genocid, a crimelor împotriva umanității și a crimelor de război revine statelor. Aceste obligații decurg din tratatele internaționale ¹⁷ și dreptul cutumiar, dintre care multe au fost consolidate în Statutul de la Roma al CPI prin care statele părți au recunoscut obligația de a combate impunitatea autorilor celor mai grave crime internaționale. În plus, jurisdicția CPI este limitată la un număr mic de cazuri speciale, ceea ce înseamnă că responsabilitatea de a urmări penal autorii crimelor internaționale celor mai grave rămâne în sarcina autorităților naționale.

Cu excepția CPI, toate tribunalele internaționale *ad hoc* au fost înființate pentru o anumită situație și au putut să sancționeze numai autorii implicați în respectivul conflict, cu condiția respectării criteriilor suplimentare. CPI este prima instanță internațională permanentă și, deși mandatul său este mai puțin limitat din punct de vedere geografic, extinzându-se către teritoriul tuturor statelor părți, pot fi găsite o serie de alte restricții referitoare la capacitatea sa de a-și exercita jurisdicția. În primul rând, deși toate cele 28 de state membre sunt părți la Statutul de la Roma, la nivel mondial existând numai 122 de state părți, ¹⁸ CPI nu este o instanță cu adevărat globală. Jurisdicția CPI este, de asemenea, limitată la situațiile care implică infracțiuni săvârșite

- 1) de către un resortisant al unui stat parte, sau
- 2) pe teritoriul unui stat parte sau
- 3) dacă o situație a fost înaintată în mod special CPI de către Consiliul de Securitate al Organizației Națiunilor Unite, sau
- 4) dacă un stat a acceptat în mod expres exercitarea competenței de către Curte cu privire la o anumită crimă. ¹⁹

În plus, competența CPI este limitată la infracțiunile care au fost comise după 1 iulie 2002; ²⁰ la acele crime internaționale de tipul celor mai grave, astfel cum sunt definite în Statutul de la Roma (care nu este o listă exhaustivă, astfel cum este recunoscută de alte surse de drept penal internațional ²¹); și în majoritatea cazurilor la

¹⁷ A se vedea mai jos secțiunea 1.2 din prezenta strategie privind obligațiile statelor.

¹⁸ 122 de state părți la data de 17 septembrie 2014. Pentru actualizarea numărului, a se vedea http://www.icc-cpi.int/en_menus/asp/states%20parties/Pages/the%20states%20parties%20to%20the%20rome%20statute.aspx.

¹⁹ A se vedea articolele 12-13 din Statutul de la Roma al CPI.

²⁰ Cu toate acestea, un stat membru poate accepta competența CPI retroactiv prin depunerea unei declarații în conformitate cu articolul 12 alineatul (3) din Statutul de la Roma.

²¹ De exemplu, 21 de state membre au semnat Convenția internațională pentru protecția tuturor persoanelor împotriva disparițiilor forțate, iar Austria, Belgia, Franța, Germania, Lituania, Țările de Jos, Portugalia și Spania au ratificat convenția. În plus, toate statele membre au ratificat cele patru convenții de la Geneva, impunând o obligație pozitivă de a urmări penal sau de a extrăda, care depășește cadrul Statutului de la Roma.

acei autori care sunt „responsabili în cea mai mare măsură”.²² Cel mai important, principiul complementarității înseamnă că CPI își asumă jurisdicția numai în cazurile în care statele nu pot sau nu doresc să facă acest lucru.²³ Urmărirea efectivă în justiție trebuie, prin urmare, să fie asigurată prin adoptarea de măsuri la nivel național și prin consolidarea cooperării internaționale.²⁴ În consecință, CPI și-a asumat sau își va asuma competența într-un număr foarte limitat de cazuri, iar statele au obligația, în primul rând, să caute, să cerceteze și să urmărească penal persoanele responsabile de comiterea unor crime internaționale de tipul celor mai grave.

1.2 Obligațiile statelor de a cerceta și urmări penal crimele internaționale cele mai grave

Obligațiile statelor de a cerceta și urmări penal crimele internaționale cele mai grave s-au dezvoltat în special de-a lungul ultimelor două secole, iar codificarea normelor aplicabile în astfel de situații de conflict ar putea fi urmărită până la, printre altele, Declarația de la Sankt Petersburg din 1868,²⁵ Convențiile de la Haga din 1899 și 1907,²⁶ Tratatul de la Versailles din 1919, Cartele Tribunalului militar de la Nürnberg și de la Tokyo, Convenția referitoare la genocid din 1948 și Convențiile de la Geneva din 1949 și protocoalele adiționale ale acestora.

Următoarele surse de drept internațional permit și, uneori, obligă autoritățile naționale să caute, să cerceteze și să urmărească penal sau să extrădeze persoanele responsabile de comiterea de crime internaționale de tipul celor mai grave, indiferent de locul unde sunt comise, indiferent de naționalitatea autorului sau a victimei:

- Convenția privind prevenirea și combaterea infracțiunii de genocid din 1948 (articolele 1, 5 și 6)²⁷
- Cele patru Convenții de la Geneva din 1949 (GC I, articolul 49; GC II, articolul 50; GC III, articolul 129; GC IV, articolul 146) și cele trei protocoale suplimentare (AP I, articolul 85)
- Convenția de la Haga privind protecția bunurilor culturale în caz de conflict armat, 1954 (articolul 28) și al doilea protocol adițional la aceasta [articolul 17 alineatul (1)]

²² A se vedea Strategia CPI pentru procurori 2009-2012, punctul 34, disponibilă la adresa <http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/66A8DCDC-3650-4514-AA62-229D1128F65/281506/OTPProsecutorialStrategy20092013.pdf>; Planul strategic OTP 2012-2015, punctul 22, disponibil la http://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/structure%20of%20the%20court/office%20of%20the%20prosecutor/policies%20and%20strategies/Documents/OTP-Strategic-Plan-2012-2015.pdf.

²³ A se vedea articolul 17 alineatul (1) litera (a) din Statutul de la Roma al CPI.

²⁴ Considerentul 4 din preambulul la Statutul de la Roma al CPI.

²⁵ Declarația de renunțare la utilizarea, în timp de război, a proiectilelor explozive sub greutatea de 400 de grame, Sankt Petersburg, 29 noiembrie/11 decembrie 1868.

²⁶ Multe dintre normele conținute în Convențiile de la Haga din 1899 și 1907 au reflectat, pe rând, dispoziții din Codul Lieber (1863).

²⁷ În avizul consultativ privind rezervele cu privire la Convenția privind genocidul din 28 mai 1951, Curtea Internațională de Justiție a considerat că „principiile care stau la baza convenției sunt principii care sunt recunoscute de națiunile civilizate ca având caracter obligatoriu pentru state, chiar și în lipsa unei obligații convenționale”, conferind statutul de drept internațional cutumiar cu privire la această convenție și făcându-l, prin urmare, obligatoriu pentru toate statele membre.

- Convenția internațională asupra eliminării și reprimării crimei de apartheid din 1976 (articolul 4)
- Convenția împotriva torturii și altor pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane sau degradante din 1984 [articolul 5 alineatul (2) și articolul 7 alineatul (1)]
- Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale (CPI) din 1998 (considerentele 4, 6 și 10 din preambul, articolul 1)
- Convenția internațională pentru protecția persoanelor împotriva disparițiilor forțate din 2006 [articolele 3, 4, 6 și articolul 9 alineatul (2)]
- Dreptul internațional cutumiar ²⁸

1.2.1 Introducerea crimelor internaționale celor mai grave în legislația națională

Sistemele naționale de justiție penală ale statelor membre trebuie să fie în conformitate cu obligațiile lor în temeiul tratatelor internaționale și al dreptului internațional cutumiar, după cum se menționează mai sus. Fără actualizarea legislației naționale, cercetările și urmărirea penală sunt mai puțin eficiente, iar cooperarea între statele membre este, de asemenea, împiedicată. De exemplu, un stat membru ar putea solicita MLA pentru crime împotriva umanității, în timp ce statul membru căruia i se adresează solicitarea nu ar putea executa cererea din cauza lipsei acestor crime în Codul său penal. ²⁹ În schimb, insuficienta transpunere poate duce la inițierea unor procese pentru crime cu grad mai scăzut de gravitate, cum ar fi crima. Prin urmare, procesele pot, la rândul lor, să fie restricționate de obstacole cum ar fi termenele de prescripție sau lipsa de competență extrateritorială.

Crime de război

A fost introdusă definiția noțiunii de crime de război în legislația națională, 25 de state membre definind domeniul de aplicare al infracțiunii și prevăzând o jurisdicție universală pentru punerea sub urmărire penală a autorilor prezenți pe teritoriile lor.

²⁸ Pentru o revizuire mai cuprinzătoare a existenței unei obligații a urmăririi penale sau extrădării, a se vedea Claire Mitchell, „Aut dedere, aut iudicare: The Extradite or Prosecute Clause in International Law”. Anexele 2 și 4 la prezentul document se referă la o serie de rezoluții ale ONU care semnalează apariția acestui principiu ca parte a dreptului internațional cutumiar. Disponibil la <http://iheid.revues.org/312>.

²⁹ A se vedea raportul Coaliției pentru Curtea Penală Internațională, *Tabelul privind stadiul ratificării și punerii în aplicare a Statutului de la Roma și a Acordului privind privilegiile și imunitățile*, Campania militantă globală pentru Curtea Penală Internațională, mai 2012, document disponibil la http://www.iccnw.org/documents/Global_Ratificationimplementation_chart_May2012.pdf, și raportul Amnesty International, *Jurisdicție universală — un studiu preliminar al legislației din întreaga lume — actualizare 2012*, octombrie 2012, disponibil la <http://www.amnesty.org/en/library/asset/IOR53/019/2012/en/2769ce03-16b7-4dd7-8ea3-95f4c64a522a/ior530192012en.pdf>

Cu toate acestea, într-un stat membru, nu există nicio definiție a crimelor de război în conformitate cu legislația națională actuală, iar în alte două state membre definiția figurează numai în Codul penal militar.³⁰

Crime împotriva umanității

Legislația penală națională în trei state membre nu prevede o definiție sau o trimitere la crime împotriva umanității sau nu este pe deplin compatibilă cu Statutul de la Roma.³¹

Genocid

Introducerea definiției referitoare la infracțiunea de genocid în legislațiile naționale a fost realizată în toate statele membre.

1.3 Provocări pentru cercetarea și urmărirea penală a crimelor internaționale celor mai grave

Infracțiunea de genocid, crimele împotriva umanității și crimele de război prezintă o serie de provocări pentru anchetatori și procurori. Complexitatea în fapt a acestor crime le diferențiază de majoritatea crimelor săvârșite la nivel național, ducând, în schimb, la provocări unice pentru anchetatori; multe dintre acestea sunt exacerbate de faptul că cercetările sunt adesea realizate în afara UE. În consecință, echipe specializate trebuie să călătorească în țări terțe pentru colectarea de probe, familiarizarea cu locul faptei sau efectuarea audierii martorilor. De asemenea, complexitatea lor juridică prezintă provocări deosebite pentru autoritățile naționale care încearcă să stabilească competența și să îi judece pe cei responsabili pentru atrocitățile în masă.

1.3.1 Complexitatea în fapt

a. Natura și amploarea infracțiunilor

Crimele internaționale cele mai grave apar adesea pe o scară incomparabilă cu majoritatea crimelor la nivel național. Acestea pot implica sute și adesea mii de victime directe, autori multipli și o multitudine de martori. Infracțiunile implică, în general, acte extreme și repetate de brutalitate. Acești factori au o serie de implicații pentru anchetatori.

³⁰ Austria nu dispune de nicio legislație pentru crime de război; Danemarca și Italia dispun de legislație internă privind crimele de război numai în Codul penal militar, care acoperă numai situațiile care implică acte comise de armată sau împotriva acesteia. *A se vedea* „Jurisdicția extraterritorială în UE: Un studiu privind legislația și practica în cele 27 de state membre ale UE”, REDRESS/FIDH, decembrie 2010, disponibil la http://www.redress.org/downloads/publications/Extraterritorial_Jurisdiction_In_the_27_Member_States_of_the_European_Union.pdf și <http://www.legal-tools.org>.

³¹ Austria, Danemarca și Italia, *ibid*.

- Distribuția geografică a bazelor infracțiunilor

De cele mai multe ori, crimele internaționale cele mai grave sunt compuse dintr-un amalgam de diverse incidente care au loc pe parcursul unei perioade de timp îndelungate. Acestea tind să aibă loc într-o zonă geografică vastă care cuprinde adesea numeroase sate, orașe și regiuni și care depășește, uneori, frontierele de stat. În plus, izolarea geografică a unei zone de conflict prezintă adesea diferite obstacole. În unele situații, este extrem de dificil să se ajungă la un martor sau o victimă într-o țară răvășită de război. Identificarea, localizarea și stabilirea de contacte cu aceste persoane au importante implicații financiare și logistice și reprezintă constrângeri semnificative pentru anchetatorii sau procurorii care caută să aducă presupușii autori ai acestor infracțiuni în fața justiției.

- Numărul mare de persoane implicate

După cum era de așteptat, infracțiunile la această scară sunt, în mod normal, rezultatul implicării unui număr mare de infractori. Autorii pot fi actori statali, cum ar fi instanțele militare, polițienești, funcționari de stat sau civili, sau actori nestatali, cum ar fi grupurile paramilitare sau grupări de miliție. Aceste crime pot fi comise în cadrul „structurilor organizatorice complexe care nu se încadrează în modelul organizațiilor tradiționale, ierarhice”.³² Este extrem de important să se înțeleagă ce actori au fost implicați în comiterea de infracțiuni pentru a se stabili participarea unui presupus autor al infracțiunii și poziția sa în structura criminală. În plus față de implicarea unui număr ridicat de autori, crimele internaționale cele mai grave implică adesea un număr mare de victime și martori.

- Infracțiunile violente sexuale și bazate pe gen

Cercetarea și urmărirea penală a infracțiunilor care implică violență sexuală și motivate de gen pot fi deosebit de dificile, din cauza caracterului sensibil al acestor infracțiuni și a stigmatului social asociat, a rușinii și a umilirii victimelor și martorilor, a caracterului privat al infracțiunilor, precum și a probabilității unei noi victimizări și unor noi traume în cursul unui proces penal. Până în prezent cazurile au demonstrat necesitatea de a avea la dispoziție anchetatori și procurori competenți, cu formare și cunoștințe suficiente pentru a pune întrebări adecvate și sensibile pentru a identifica comiterea de infracțiuni de natură sexuală și pentru a include toate circumstanțele violenței sexuale, necesare pentru a verifica dacă elementele specifice ale crimei de genocid, ale crimelor împotriva umanității și ale crimelor de război au fost îndeplinite.³³

- b. Într-un mediu fragil, nereglementat de lege, posterior infracțiunii

Crimele internaționale cele mai grave pot fi comise în timpul unui conflict armat; ca urmare a încălcării statului de drept și ordinii publice, a reprimării populației civile, în contextul discriminării sau persecuției violente sau represiunii politice și al altor scenarii. Astfel de condiții creează obstacole în calea cercetărilor, care pot continua chiar și după ce conflictul sau criza a încetat.

³² Planul strategic 2012-2015 al Biroului Procurorului din cadrul CPI, punctul 3.

³³ *A se vedea* în continuare concluziile celei de a 16-a reuniuni a Rețelei europene de puncte de contact pentru cercetarea și urmărirea penală în cazul faptelor de genocid, crime împotriva umanității și crime de război, 21-22 mai 2014, Haga, Concluzii 5-8.

- Guvern incapabil sau nedoritor să coopereze

În astfel de medii, statul pe teritoriul căruia au fost comise infracțiunile poate să nu coopereze la anchetă, în special în cazul în care agenții statului fac obiectul anchetei. Acești agenți pot ridica bariere de ordin politic sau juridic pentru a împiedica cercetările. De exemplu, legislația națională ar putea să nu permită astfel de cercetări, legile pot fi manipulate de agenți guvernamentali sau pot fi introduse restricții de călătorie cu privire la anchetatori. În cazul în care guvernul cooperează, alți factori pot împiedica cercetările. De exemplu, statul s-ar putea să nu aibă structuri sau birouri publice care să funcționeze corespunzător și eficient, neputând, prin urmare, să asigure canale potrivite de cooperare și asistență judiciară reciprocă aferentă între state.

- Probleme de siguranță

Statele supuse anchetei pot fi afectate de conflicte armate aflate în curs de desfășurare sau, chiar dacă niciun conflict armat nu are loc, poate fi extrem de dificil sau periculos să se ajungă în anumite zone în scopul colectării de probe din cauza efectelor devastatoare ale conflictului asupra infrastructurii statului sau, pur și simplu, deoarece este posibil ca autoritățile de stat să nu controleze părți din teritoriul său. Anumite zone pot conține bombe neexplodate, mine sau alte forme de muniții. Asigurarea siguranței persoanelor care au legătură cu cercetarea, urmărirea penală și judecarea presupușilor suspecti de crime internaționale de tipul celor mai grave [anchetatorii, procurorii, avocații apărării, judecătorii, martorii, victimele, interpreții și autorul (autorii) infracțiunii] implică pregătire prealabilă și resurse. Evaluarea amenințărilor la adresa securității și planificarea de anchete cuprinzătoare pentru a stabili considerațiile privind siguranța pentru desfășurarea unei anchete reprezintă pași cruciali pentru reducerea acestui risc.

- Identificarea martorilor și a victimelor

Registrele de evidență a populației sunt adesea distruse, pierdute, gestionate în mod necorespunzător în perioade de conflict sau sunt pur și simplu inexistente. În plus, mulți martori și multe victime, și adesea autorii înșiși, fug din regiune, având în vedere fragilitatea situației de securitate sau teama de repercusiuni. Aceste situații reprezintă obstacole semnificative pentru identificarea și localizarea martorilor și victimelor, menținerea contactului cu aceștia, stabilirea unei conexiuni între aceștia și baza infracțiunii. Unele autorități naționale au încercat să încurajeze respectivele victime și martori care intră pe teritoriul lor să raporteze experiențele lor în materie de infracțiuni pe parcursul procesului de imigrare.³⁴

³⁴ *De exemplu*, funcționarii de imigrație germani cer solicitanților de azil care vin din Siria să completeze un formular prin care se adresează întrebarea dacă au fost martori la crime de război și, în caz afirmativ, li se cere să ofere detalii. *A se vedea* Human Rights Watch, Human Rights Watch, ‘The Long Arm of Justice: Lessons from specialised war crimes units in France, Germany and the Netherlands’, septembrie 2014, p. 10, http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/IJ0914_ForUpload.pdf.

Pentru a garanta faptul că cercetarea unei crime internaționale de tipul celor mai grave se desfășoară de o manieră cuprinzătoare, luarea în considerare a declarațiilor tuturor părților afectate și a tuturor probelor disponibile, cooperarea între autoritățile statelor implicate, și în special între autoritățile specializate în materie de imigrație, de aplicare a legii și de urmărire penală ale statelor membre, sunt măsuri necesare care ajută la identificarea martorilor corespunzători.

- Sprijinirea și protecția victimelor și a martorilor

Autoritățile însărcinate cu cercetarea și urmărirea penală se confruntă adesea cu probleme specifice în privința victimelor și martorilor și ar trebui să fie ghidate de principiul „nu cauza prejudicii”. Victimelor sau martorilor le poate fi teamă de repercusiuni în cazul în care depun mărturie împotriva presupușilor infractori.³⁵ Persoanele suspectate care au o influență importantă în zonele de conflict ar putea exercita presiuni asupra persoanelor care ar putea depune mărturie împotriva lor. În plus, ar trebui luate măsuri pentru a se asigura că victimele și martorii primesc sprijin psihologic adecvat pentru a-i proteja de noi victimizări. Alte provocări pot fi reprezentate de faptul că se depinde de martori experți, precum și de identificarea și localizarea fiabilă și credibilă a martorilor. Având în vedere motive logistice sau de altă natură, uneori mărturia se poate depune prin intermediul videoconferinței, fără toate avantajele mărturiei directe. În plus, având în vedere natura anumitor societăți sau recunoașterea inevitabilă, menținerea confidențialității anchetelor pe teren este adesea dificilă. Aceste probleme sunt exacerbate atunci când victimele, martorii și/sau familiile lor au reședința în afara statelor membre. Provocările referitoare la asigurarea de protecție în condițiile respective necesită o evaluare cuprinzătoare a riscurilor încă de la începutul anchetei.

În plus față de furnizarea de sprijin și de protecție victimelor și martorilor, autoritățile naționale au alte obligații, cum ar fi aceea de a permite victimelor să participe în cadrul unei proceduri și asigurarea accesului la alte drepturi, precum reprezentarea legală, protecție și sprijin, precum și despăgubiri.³⁶ Cu toate acestea, un astfel de sprijin poate constitui o provocare, în special în privința victimelor care își au reședința în străinătate. Pentru furnizarea unui sprijin adecvat ar putea fi necesar ca autoritățile să pună în aplicare o strategie de comunicare la începutul unui caz și să ofere activități de informare în ceea ce privește anchetele și procesele în curs, în vederea informării victimelor cu privire la proceduri și la drepturile lor, încurajându-le să se manifeste.

- Implicații temporale

³⁵ *De exemplu*, în cazul Mpambara, autoritățile neerlandeze au fost contactate de un martor care le-a raportat că îi este teamă după ce a fost abordat de rude ale acuzatului. *A se vedea* Human Rights Watch „The Long Arm of Justice: Lessons from specialised war crimes units in France, Germany and the Netherlands”, septembrie 2014, pp. 49-50, http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/IJ0914_ForUpload.pdf.

³⁶ *A se vedea* Directiva 2012/29/UE de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și Ghidul Comisiei Europene privind transpunerea și punerea în aplicare a Directivei 2012/29/UE, decembrie 2013.

Prin natura lor, cercetările și urmărirea penale se desfășoară după ce au loc evenimentele, dar în cazul infracțiunilor de genocid, crime împotriva umanității și crime de război, cercetările și urmărirea penale pot avea loc după mai mulți ani sau chiar decenii. Crimele internaționale cele mai grave nu sunt în mod normal prescrise. Din acest motiv, procedurile pot avea loc atât timp cât autorii sunt în viață. Cu toate acestea, odată cu trecerea timpului între comiterea infracțiunii și anchetă, cresc, de asemenea, dificultățile în colectarea de probe fiabile. De exemplu, probele criminalistice ar putea fi pierdute sau contaminate, arhivele ar putea fi distruse și amintirile martorilor pot fi afectate de greșeli.

c. Natura informațiilor

- Volumul de informații și gestionarea cazurilor

Pe de o parte, anchetatorii se confruntă cu o lipsă de dovezi flagrante cauzată de diverși factori, cum ar fi timpul care s-a scurs între comiterea actului și anchetă, existența mai multor autori sau lipsa de dovezi privind, de exemplu, un ordin care leagă infractorul de locul faptei. Pe de altă parte, anchetatorii pot fi confrunțați cu o cantitate copleșitoare de informații relevante care ar putea fi utile pentru anchetă. Consolidarea și gestionarea acestor cantități însemnate de informații necesită profesioniști calificați, traducători și anchetatori, precum și disponibilitatea resurselor administrative și de altă natură. Anchetatorii se confruntă, de asemenea, cu diferite surse de informații care ar putea fi utilizate ca probe. Aceste informații pot fi: 1) publice, cum ar fi mass-media, internetul (de exemplu pe YouTube, Facebook), rapoarte ale unor organizații interguvernamentale, ONG-uri și ale altor organizații internaționale; 2) cu acces restricționat din diverse servicii de informații naționale sau internaționale; sau 3) documente internaționale și naționale cu acces limitat provenite de la poliție sau serviciile de imigrare, de exemplu. Deși atât informațiile publice, cât și informațiile cu circulație limitată ar putea servi ca surse de probe potențiale pentru procedurile judiciare, volumul acestor informații, precum și gestionarea și revizuirea acestora, prezintă o provocare pentru anchetatori și procurori.

- Interpretare și traducere

Găsirea de interpreți neutri, disponibili și de încredere într-o zonă de conflict se poate dovedi problematică. În unele cazuri, limba vorbită de populația locală sau de către părțile implicate poate fi extrem de rară sau poate fi vorbită exclusiv către un grup implicat în conflict.³⁷ În plus, din cauza complexității în fapt a unor astfel de cazuri, ar putea fi necesar ca un volum mare de documente care ar putea fi relevante să fie traduse.

³⁷ De exemplu, în ceea ce privește războiul dintre Eritreea și Etiopia, Curtea Permanentă de Arbitraj s-a confruntat cu declarații care au fost consemnate după patru etape de traducere. A se vedea „Litigating War: Mass Civil Injury and the Eritrea-Ethiopia Claims Commission”, Sean D. Murphy, Won Kidane, Thomas R. Snider, p. 86.

- Importanța mărturiilor martorilor

Întrucât adeseori autorii celor mai grave crime internaționale nu lasă informații sau înregistrări cu caracter documentar în privința cărora se poate stabili trasabilitatea, mărturiile martorilor sunt un element vital în construirea unui caz de succes împotriva unui răufăcător. În astfel de cazuri, totuși, anchetatorii se confruntă adesea cu aspecte precum traumatizarea martorilor, manipularea martorilor sau noi victimizări ale acestora și credibilitatea. Oboseala martorilor poate, de asemenea, să pună probleme semnificative, în special în cazul în care martorii au prezentat mărturia lor de mai multe ori și pentru diferiți actori (lucrători umanitari, ONG-uri, mass-media, anchetatorii internaționali etc.). În plus, martorii pot suferi pierderi de memorie sau confuzie din cauza amintirilor care dispar după o perioadă lungă de timp.³⁸ Ca urmare a complexității caracteristice depozițiilor martorilor și victimelor în aceste cazuri, anchetatorii celor mai grave crime internaționale trebuie să aibă pregătirea necesară pentru a desfășura în mod eficace interviurile sau anchetele. În plus, anchetatorii trebuie să recunoască necesitatea de a explora alte mijloace de probă, precum probele documentare sau criminalistice.

d. Provocări logistice

- Numărul anchetelor potențiale și stabilirea priorităților

Sistemele penale naționale ale statelor membre se confruntă în mod frecvent cu un număr semnificativ de persoane suspectate de crime internaționale de tipul celor mai grave. Un număr insuficient de agenți formați, de resurse inadecvate sau o capacitate administrativă limitată ar putea afecta eficiența a numeroase cercetări paralele. Prin urmare, autoritățile competente trebuie adesea să stabilească o listă de priorități în ceea ce privește eforturile lor continue și trebuie să pună accentul pe inițierea unor procese ale suspectilor împotriva cărora se pot aduce argumente solide. Această listă de priorități se poate baza pe o serie de factori, cum ar fi resursele disponibile și cantitatea de dovezi și informații pertinente disponibile.

- Spațiul de lucru

Cercetările au adesea loc pe un teren geografic nefamiliar, o situație care poate crea diverse obstacole logistice. Pentru a pregăti în mod corespunzător o excursie în vederea unei anchete, un anchetator al unor crime internaționale de tipul celor mai grave comise într-un stat terț trebuie să aibă cunoștințe prealabile privind clima, condițiile meteorologice, accesibilitatea infrastructurii rutiere și alte probleme care țin de accesul la zonă cu care s-ar putea confrunta și trebuie să înțeleagă impactul pe care acești factori îl pot avea asupra elementelor de probă colectate. Pot fi necesare pregătiri intensive pentru cercetări în zone nefamiliare, cum ar fi vaccinarea împotriva bolilor, echipamente electrice specializate și alte echipamente specializate.

³⁸ *De exemplu*, Argentina și Guatemala au demarat anchete abia recent cu privire la atrocitățile în masă comise pe teritoriul lor, în ciuda faptului că atrocitățile au fost comise în anii 1980. Statele baltice anchetează infracțiunile săvârșite în anii 1950, la începutul ocupației sovietice. Cercetările și urmărirea penală, atât la nivelul TPII, cât și la nivelul instanțelor naționale, sunt în curs de desfășurare pentru infracțiuni comise în fosta Iugoslavia la începutul anilor 1990. În mod similar anchetele și procesele pentru crime săvârșite în timpul genocidului din Rwanda din 1994 sunt încă în desfășurare.

- Competențe specifice

Procesele celor suspectați de a fi autorii crimelor internaționale celor mai grave necesită întotdeauna o înțelegere în sens larg a domeniilor de expertiză suplimentare în plus față de cadrul juridic aplicabil. Atât echipa de urmărire penală, cât și echipa însărcinată cu apărarea recurs, de obicei, la aducerea martorilor experți pentru a depune mărturie cu privire la particularitățile unui anumit conflict. Anchetatorii, procurorii și judecătorii trebuie să fie familiarizați cu alte domenii relevante, cum ar fi organizarea și structurile militare, operații și diferite forme de arme, mine sau muniții, balistică și criminalistică, precum și cu factorii geopolitici și socioculturali care joacă un rol în desfășurarea unor conflicte violente. În plus, autoritățile competente ar trebui să aibă acces la cunoștințe de specialitate în domeniile poliției, securității, politicii și istoriei în raport cu statul în care a fost comisă infracțiunea.

- Societate

Populația locală din zonele de conflict în care au fost comise infracțiunile manifestă adesea caracteristici ale unei culturi sau ale unei serii de valori diferite sau neobișnuite sau ale unor modele de comportament diferite sau neobișnuite. În plus, crimele internaționale cele mai grave sunt adesea comise de persoane sau împotriva unor persoane care aparțin unor grupuri diferite cu opinii politice sau economice contrastante și care prezintă caracteristici culturale, etnice și istorice diferite. Anchetatorii, procurorii și judecătorii trebuie să aibă o înțelegere reală a acestor factori sociali pentru a asigura gestionarea sigură și adecvată a unor astfel de cazuri.

- Lipsa unor instrumente de cooperare judiciară

Anchetatorii și procurorii se confruntă adesea cu o lipsă a instrumentelor judiciare și, în consecință, cu absența unui temei juridic pentru asistență judiciară reciprocă și extrădare cu statele terțe. În astfel de situații, autoritățile naționale competente, în cel mai bun caz, trebuie să se bazeze pe acordurile de cooperare *ad hoc* (depinzând în foarte mare măsură de voința politică a statelor străine și de investiții semnificative de timp și de resurse) sau, în cel mai rău caz, nu sunt în măsură să coopereze deloc.

1.3.2 Complexitatea juridică

- Elemente de context

Pe lângă stabilirea elementelor obiective (*actus reus*) și subiective (*mens rea*) ale unei crime internaționale de tipul celor mai grave, este, de asemenea, necesară furnizarea de dovezi privind anumite elemente contextuale.³⁹ De exemplu, pentru a dovedi că au fost comise crime împotriva umanității, trebuie să se aducă dovezi că infracțiunile au făcut parte dintr-un atac generalizat sau sistematic împotriva populației civile, în timp ce, în privința crimelor de război, trebuie să se aducă dovezi pentru a demonstra că infracțiunea a fost săvârșită în contextul unui conflict armat internațional sau fără dimensiune internațională.

- Punerea în aplicare eficientă

În conformitate cu principiul complementarității consacrat în Statutul de la Roma, competența primară de a cerceta și urmări penal persoanele suspectate a fi autorii infracțiunii de genocid, ai crimelor împotriva umanității și ai crimelor de război este acordată statelor părți. Astfel cum s-a discutat deja, această responsabilitate a tuturor statelor de a aduce în fața justiției autorii celor mai grave crime internaționale decurge dintr-un set de obligații internaționale mult mai ample decât cele consacrate în Statutul de la Roma. Cu toate acestea, funcționarea adecvată a sistemului complementarității necesită punerea în aplicare adecvată a obligațiilor care decurg din Statutul de la Roma, astfel încât să permită autorităților naționale să desfășoare procese în conformitate cu normele stabilite de dreptul penal internațional. În practică, noțiunea de „complementaritate” se referă la faptul că statele părți trebuie nu numai să incrimineze infracțiunile prevăzute în Statutul de la Roma drept crime în temeiul dreptului național, ci trebuie, de asemenea, să garanteze punerea în aplicare în mod adecvat a unor principii cu privire la ordin și responsabilitatea superioară și să prevadă norme relevante în materie de competență judiciară, sancțiuni, imunitatea de jurisdicție și termenele de prescripție, în conformitate cu legislația internațională. Punerea în aplicare la nivel național a normelor de drept internațional se dovedește uneori inadecvată pentru îndeplinirea obligațiilor internaționale, împiedicând îndeplinirea tuturor obligațiilor de stat cu privire la cooperarea în materie penală sau cercetarea și urmărirea penală.

- Imunități internaționale

Unii funcționari publici, cum ar fi șefii de state sau de guverne, miniștrii afacerilor externe, diplomații acreditați, personalul organizațiilor internaționale⁴⁰, precum și membrii misiunilor oficiale pot beneficia de imunitate de jurisdicție penală în circumstanțe speciale.⁴¹ Acolo unde există tensiuni posibile între imunitate și răspunderea penală individuală, autoritățile responsabile cu cercetarea, urmărirea

³⁹ *A se vedea*, în raport cu infracțiunile cuprinse în Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale, Elementele crimelor ale Curții penale internaționale, ICC-ASP/1/3 at 108, U.N. Doc. PCNICC/2000/1/Add.2 (2000).

⁴⁰ *A se vedea* Convenția cu privire la privilegiile și imunitățile Organizației Națiunilor Unite, 1 U.N.T.S. 15, 13 februarie 1946, articolele V-VII.

⁴¹ *A se vedea* Cauza privind mandatul de arestare din 11 aprilie 2000 (Republica Democratică Congo/Belgia), 2002 C.I.J. Cu toate acestea, această imunitate încetează să existe odată ce persoana nu mai efectuează una dintre funcțiile menționate. *A se vedea, de asemenea*, Decizia Tribunalului Penal Federal Elvețian, 25 iulie 2012, disponibilă la adresa: <http://www.trial-ch.org/en/activities/litigation/trials-cases-in-switzerland/khaled-nezzar-algeria-2011.html>. *A se vedea, de asemenea*, Convenția cu privire la privilegiile și imunitățile Organizației Națiunilor Unite, 1 U.N.T.S. 15, 13 februarie 1946, articolele V-VII.

penală și asistența judiciară trebuie să își joace rolul în asigurarea faptului că normele privind imunitatea internațională sunt aplicate în mod corespunzător, garantând astfel că persoanele care sunt excluse de la exercitarea competenței penale naționale nu sunt arestate sau reținute în mod ilegal și, invers, că imunitatea nu este utilizată în mod abuziv pentru protecția nejustificată a persoanelor considerate răspunzătoare din punct de vedere penal pentru comiterea celor mai grave infracțiuni.⁴²

Comiterea infracțiunii de genocid, a crimelor împotriva umanității și a crimelor de război nu poate fi acceptată ca făcând parte din niciun fel de sarcini oficiale. Din cauza lipsei de claritate cu privire la nivelul național și a deciziilor diferite în situații similare, chestiunea normelor internaționale privind imunitatea prezintă o zonă de incertitudine și o lipsă de previzibilitate juridică. Statutul imunității de care beneficiază anumiți funcționari publici pentru infracțiunea de genocid, crime împotriva umanității și crime de război nu este încă foarte bine definit.

- Stabilirea legăturii cu presupusul autor al infracțiunii

Furnizarea legăturii dintre presupusul autor al infracțiunii și infracțiune este un pas necesar în stabilirea răspunderii penale individuale pentru persoane care au fost implicate într-o crimă internațională de tipul celor mai grave. Pe lângă săvârșirea directă a unei infracțiuni, dreptul penal internațional recunoaște alte moduri de răspundere penală în cazul crimelor internaționale celor mai grave. Astfel, răspunderea pentru astfel de infracțiuni ar putea apărea atât din săvârșirea directă a unui anumit act, cât și din diferite modalități de participare indirectă în funcție de sistemul național de justiție penală al statului care se ocupă de cercetarea și urmărirea penală a infracțiunii. Distanța dintre persoana care a planificat sau comandat comiterea unei astfel de infracțiuni și locul unde au fost comise efectiv infracțiunile determină o serie de provocări atât pentru anchetatori, cât și pentru procurori. Existența unei poziții *de facto* de superioritate care nu este susținută prin dosare sau alte dovezi reprezintă o altă complicație cu care se confruntă sistemele de justiție, întrucât lanțul de comandă în războaiele moderne, de cele mai multe ori, operează simultan în rândul structurilor administrative, politice, de aplicare a legii și militare.

- Diferite surse de drept

În plus față de normele cuprinse în codurile penale naționale, anchetatorii, procurorii și judecătorii trebuie să respecte alte izvoare de drept, precum normele penale internaționale, inclusiv tratatele și dreptul cutumiar, dreptul internațional umanitar și dreptul internațional al drepturilor omului, precum și diferite surse secundare, cum ar fi jurisprudența instanțelor din alte jurisdicții, jurisprudența tribunalelor internaționale cum ar fi Tribunalul Penal Internațional *ad hoc* pentru Fosta Iugoslavie (TPII), Tribunalul Penal Internațional pentru Rwanda (TPIR); Curtea Internațională de Justiție (CIJ), CPI, precum și doctrina. Construirea unui caz de succes necesită, prin urmare, cunoștințe vaste din respectivele surse și aplicarea lor, indiferent dacă este vorba despre un conflict armat internațional sau intern, precum și un nivel foarte solid de competențe al autorităților de cercetare și de urmărire penală la nivel național.

⁴² Rețeaua a discutat chestiunea normelor internaționale referitoare la imunitatea internațională și practicile naționale în acest sens în cadrul celei de a 14-a reuniuni, care a avut loc la 17-18 aprilie 2013.

CAPITOLUL DOI: ANGAJAMENTUL DE A COMBATE IMPUNITATEA PE TERITORIUL UNIUNII EUROPENE ȘI AL STATELOR SALE MEMBRE

2.1 La nivelul UE

UE este fondată pe principiile libertății, democrației, respectării drepturilor omului și libertăților fundamentale și al statului de drept, inclusiv pe necesitatea de a pune capăt culturii impunității și de a cerceta și urmări penal persoanele responsabile de comiterea infracțiunii de genocid, de crime împotriva umanității și de crime de război.

UE și-a demonstrat angajamentul puternic față de acțiuni externe în acest domeniu, în special prin cooperarea sa cu CPI⁴³; politica Uniunii Europene privind drepturile omului;⁴⁴ și documentul de lucru intern din 2013 privind promovarea principiului complementarității.⁴⁵ Totuși, aceste documente promovează continuarea combaterii impunității la nivel internațional și se concentrează asupra statelor terțe, mai puțină atenție fiind acordată dimensiunii interne a politicii UE. UE și-a demonstrat angajamentul față de combaterea acestor infracțiuni pe plan intern prin înființarea rețelei în 2002⁴⁶ și a Secretariatului rețelei în 2011.⁴⁷ În plus, Decizia 2003/335/JAI a Consiliului a invitat statele membre să intensifice cooperarea dintre unitățile naționale și astfel să maximizeze capacitatea autorităților de aplicare a legii din diferitele state membre de a coopera în mod eficient în domeniul cercetării și urmăririi penale a presupușilor autori ai crimelor internaționale grave.⁴⁸ Articolul 2 din decizia Consiliului menționată anterior prevede că statele membre iau măsurile necesare pentru a informa autoritățile de aplicare a legii cu privire la prezența presupușilor autori ai infracțiunilor și pentru a asigura schimbul de informații între autoritățile naționale de aplicare a legii și

⁴³ A se vedea, de exemplu, Decizia 2011/168/PESC a Consiliului din 21 martie 2011 privind Curtea Penală Internațională, JO L 76/56 din 22 martie 2011, și planul său de acțiune din 12 iulie 2011 (documentul Consiliului 12080/11).

⁴⁴ A se vedea, de exemplu, Comunicarea comună a Comisiei Europene și a Înaltului Reprezentant al UE pentru afaceri externe și politica de securitate, *Drepturile omului și democrația în centrul acțiunilor externe ale Uniunii Europene — către o abordare mai eficientă*, COM (2011) 886, p. 16; Cadrul strategic al UE și planul de acțiune al UE privind drepturile omului și democrația, din 25 iunie 2012 (documentul Consiliului 11855/12); Decizia 2012/440/PESC a Consiliului din 25 iulie 2012 de numire a Reprezentantului Special al UE pentru drepturile omului, JO L 200/21 din 27 iulie 2012.

⁴⁵ SWD(2013) 26, 31 ianuarie 2013.

⁴⁶ Decizia 2002/494/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002, JO L 167/1 din 26 iunie 2002.

⁴⁷ Articolul 25a din Decizia Eurojust, astfel cum a fost modificată prin Decizia 2009/426/JAI a Consiliului din 16 decembrie 2008, JO L 138/14 din 4 iunie 2009.

⁴⁸ Decizia 2003/335/JAI a Consiliului din 8 mai 2003, JO L 118/12 din 14 mai 2003.

autoritățile pentru imigrație. În plus, UE a subliniat importanța cooperării între statele membre, țările terțe și tribunalele internaționale, alături de importanța consecvenței și coerenței în instrumentele și politicile sale.

În Programul de la Stockholm, Consiliul European a invitat instituțiile UE:

*să sprijine și să promoveze în continuare activitatea Uniunii și a statelor membre împotriva impunității și să lupte împotriva infracțiunilor de genocid, a crimelor împotriva umanității și a crimelor de război; în acest context, să promoveze cooperarea dintre statele membre, țările terțe și tribunalele internaționale în acest domeniu și, în special, Curtea Penală Internațională (CPI) și să dezvolte schimbul de informații judiciare și de cele mai bune practici în legătură cu urmărirea penală a acestor infracțiuni prin intermediul rețelei europene a punctelor de contact cu privire la persoane responsabile de infracțiunea de genocid, de crime împotriva umanității și de crime de război.*⁴⁹

În plus, articolul 8 din Decizia 2011/168/PESC a Consiliului:

*impune UE să asigure consecvența și coerența dintre instrumentele și politicile sale referitoare la infracțiunile internaționale care țin de competența CPI. În mod esențial, în acest sens, decizia angajează Uniunea Europeană în vederea asigurării faptului că această consecvență și coerență există nu numai în cadrul acțiunii sale externe, ci și interne.*⁵⁰

Eforturi suplimentare pentru consolidarea aspectului intern al politicii UE în combaterea impunității va asigura credibilitatea și caracterul cuprinzător al dimensiunii sale externe și al politicii în tranziție în domeniul justiției.

2.1.1 Rolul rețelei

Rețeaua a fost instituită pentru a asigura o cooperare strânsă între autoritățile naționale pentru anchetarea și urmărirea penală a infracțiunii de genocid, a crimelor împotriva umanității și a crimelor de război. Prima reuniune a acesteia s-a desfășurat în noiembrie 2004, deși Secretariatul rețelei a fost creat abia în 2011. Rețeaua este în prezent singurul organism din UE cu mandatul de a sprijini eforturile statelor membre și de a facilita coordonarea activităților lor în combaterea impunității pentru autorii crimelor internaționale celor mai grave, și, prin urmare, are un rol important în asigurarea angajamentului UE de a lupta împotriva impunității în spațiul intern.

Autoritățile naționale sunt reprezentate în rețea prin intermediul punctelor de contact naționale — procurori, anchetatori și autorități implicate în asistența judiciară în materie penală (MLA) care se ocupă de anchetarea și urmărirea penală a crimelor internaționale celor mai grave la nivel național. Pe lângă autoritățile naționale din statele membre și omoloagele lor din Canada, Norvegia, Elveția și SUA, rețeaua asigură, de asemenea, legătura cu reprezentanți ai Comisiei Europene, Eurojust, CPI și ai tribunalelor penale internaționale *ad hoc*, ai Comitetului Internațional al Crucii Roșii, ai Interpol și ai organizațiilor societății civile.

⁴⁹ JO C 115/1, 4 mai 2010, p. 8.

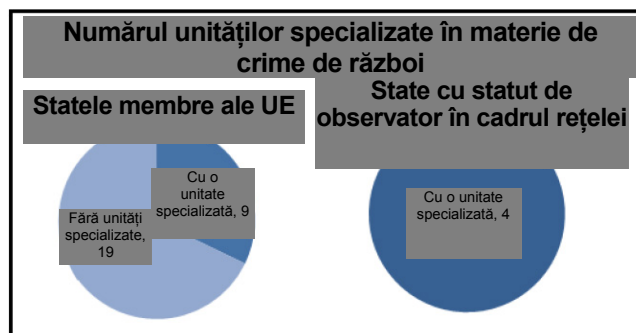
⁵⁰ Articolul 8 din Decizia 2011/168/PESC a Consiliului.

Reuniunile care au loc de două ori pe an permit practicienilor schimbul de informații operaționale, cunoștințe, tehnici de soluționare a problemelor și exemple practice. Reuniunile sunt împărțite în două sesiuni. Sesiunea deschisă implică rețeaua extinsă, cu punctele de contact naționale și alți reprezentanți, astfel cum este descris mai sus. Sesiunea închisă publicului se organizează în exclusivitate pentru punctele de contact naționale și omologii lor din state cu statut de observator, creând astfel un mediu confidențial pentru schimbul de informații operaționale privind anchetele în curs de desfășurare și cererile de extrădare legate de cele mai grave crime internaționale. Sesiunea închisă publicului contribuie la consolidarea încrederii și cooperării reciproce între anchetatorii și procurorii din toate statele membre, precum și între practicieni și reprezentanți altor organizații care activează în acest domeniu. În plus, membrii rețelei beneficiază de partea inaccesibilă publicului a site-ului său internet, așa-numita zonă restricționată, care servește drept platformă pentru schimbul de informații și accesul la documentele pertinente pentru mandatul rețelei.

Ca rezultat al reuniunilor, rețeaua a elaborat un corpus de cunoștințe privind chestiunile urgente legate de domeniul său de competență. Rețeaua și secretariatul său au elaborat ulterior documente specializate privind o serie de subiecte, cum ar fi cooperarea dintre autoritățile pentru imigrație, serviciile de aplicare a legii și de urmărire penală; sprijinul și protecția martorilor și răspunderea penală a persoanelor juridice. Ca platformă pentru practicieni, rețeaua este dedicată sprijinirii autorităților naționale prin oferirea de răspunsuri la întrebările de ordin practic și juridic în ceea ce privește anchetarea și urmărirea penală a crimelor internaționale celor mai grave asupra cărora statele membre au competență în materie penală, indiferent de locul în care au fost săvârșite aceste infracțiuni. În ciuda resurselor sale limitate, rețeaua s-a impus ca punct focal informal referitor la combaterea impunității în UE și este în măsură să acționeze ca model de bune practici pentru dezvoltarea unor rețele similare în alte regiuni. În această privință, rețeaua a servit drept model pentru elaborarea unei rețele a Uniunii Africane cuprinzând procurori specializați în cele mai grave crime intenționate și, cu suficient sprijin, poate continua să joace rolul unui model pentru viitoarele rețele regionale. În viitor, poate fi și mai important ca rețelele africane și ale UE să coopereze îndeaproape, să facă schimb de informații și să abordeze probleme de interes comun.

2.2 La nivelul statelor membre ⁵¹

În ultimii ani au fost înregistrate progrese semnificative în ceea ce privește aducerea în fața justiției a făptuitorilor, datorită inițiativelor unora din statele membre de a

înființa echipe specializate de ofițeri de poliție, procurori și specialiști în asistența juridică reciprocă (MLA). În Belgia, Croația, Danemarca, Franța, Germania, Țările de Jos, Regatul Unit și Suedia au fost stabilite unități consacrate specializate în abordarea crimelor internaționale celor mai grave în cadrul poliției și/sau serviciilor de urmărire penală.⁵² Unități consacrate pot fi găsite, de asemenea, în Norvegia, Elveția, Canada și SUA, care participă în calitate de state cu statut de observator în cadrul rețelei. În alte state membre, cum ar fi Finlanda, Lituania, Polonia și Letonia, personalul

specializat își desfășoară activitatea în domeniul crimelor internaționale celor mai grave, dar nu în cadrul unor unități consacrate crimelor de război. În plus, personalul din unele state membre nu lucrează doar în domeniul crimelor internaționale celor mai grave, dar cu toate acestea posedă cunoștințe de specialitate despre aceste infracțiuni. Personalul consacrat, cu cunoștințe specializate, reprezintă un mare avantaj pentru anchetarea și urmărirea penală a crimelor internaționale celor mai grave. Prin intensificarea schimbului de bune practici, experiență și facilitarea cooperării prin intermediul rețelei, s-au obținut îmbunătățiri suplimentare, ceea ce a dus la reușita urmăririi penale a numeroase persoane care au săvârșit infracțiunea de genocid, crime împotriva umanității, crime de război și infracțiunea de tortură în anumite state membre.

⁵¹ Punctelor de contact ale rețelei li s-a transmis un chestionar pentru colectarea de cifre actualizate referitoare atât la numărul de persoane specializate în crime internaționale în diferite departamente din cadrul autorităților naționale, cât și cu privire la numărul de anchete și urmăriri penale în statele membre. Răspunsurile au fost colaționate de către Secretariatul rețelei și sunt prezentate în tabelele de mai jos.

⁵² Pentru o viziune mai cuprinzătoare a practicii unităților specializate în anchetarea și urmărirea penală a celor mai grave crime internaționale, *a se vedea* „Strategies for the effective investigation and prosecution of serious international crimes: The Practice of Specialised War Crimes Units”, REDRESS și Federația Internațională a Drepturilor Omului, disponibil la adresa http://www.redress.org/downloads/publications/The_Practice_of_Specialised_War_Crimes_Units_Dec_2010.pdf.

Statele care fac parte din rețea care au unități specializate sau semi-specializate în crimele de război

Unități consacrate și numărul angajaților din cadrul diferitelor servicii

	Unități specializate în materie de crime de război	Asigurarea respectării legii	Urmărirea penală	Alte servicii (MAE, specialiștii în MLA, funcționarii de serviciului de imigrație)
Austria		0	0	0
Belgia	✓	5*	4*	4 MLA
Bulgaria		0	0	0

Croația	✓	Informații cu circulație limitată	36 + consilierii procurorilor	11*
Cipru		0	0	0
Republica Cehă		0	0	0
Danemarca	✓	5*	3*	3*
Estonia		0	0	0
Finlanda		2*	1*	0
Franța	✓	10	2 + 3 judecători de instrucție	
Germania	✓	10 + 16*	7	24*
Grecia		0	0	0
Ungaria		0	0	0
Irlanda		0	0	0
Italia		0	0	0
Letonia		0	1	0
Lituania		0	18*	0
Luxemburg		0	0	0
Malta		0	0	0
Țările de Jos	✓	25-30	5.5	1 MLA 25 1F personal responsabil cu imigrația
Polonia	✓ ⁵³	0	87 de procurori (+ 11 istorici)	0
Portugalia		0	0	0
România		0	0	0
Slovacia		0	0	0
Slovenia		0	0	0
Spania		0	0	0
Suedia	✓	8	6	0

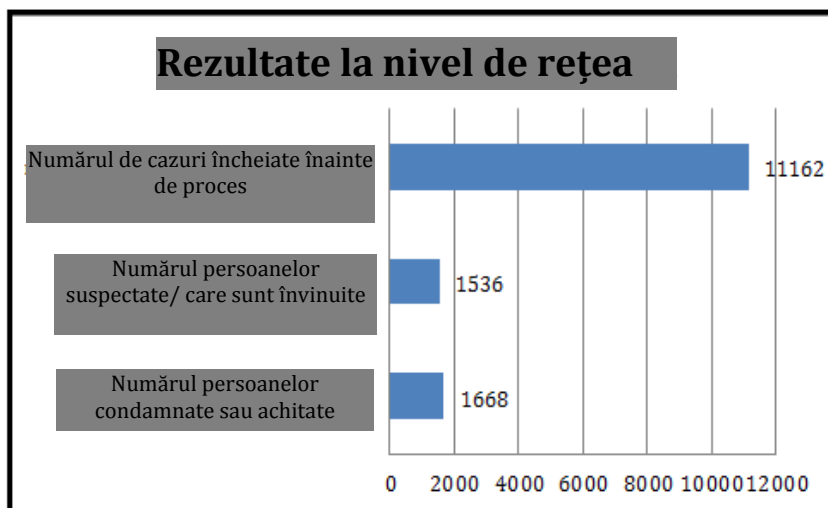
⁵³ Institutul Memoriei Naționale din Polonia — Comisia pentru urmărirea penală a crimelor împotriva națiunii poloneze (unitate specială de urmărire penală) desfășoară anchete privind crimele naziste și comuniste, precum și alte infracțiuni care sunt clasificate drept genocid, crime de război și crime împotriva umanității comise împotriva resortisanților polonezi în perioada cuprinsă între septembrie 1939 și iulie 1990. Toate celelalte infracțiuni care sunt clasificate drept genocid, crime de război și crime împotriva umanității sunt efectuate de parchete.

Regatul Unit	✓	20	13	8
Norvegia	✓	14	6	
SUA	✓	10	11	
Canada	✓	9*	30	50*
Elveția	✓	0	4*	0

* —personal semi-consacrat și anume implicat, de asemenea, în soluționarea altor infracțiuni.

2.2.1 Rezultate la nivel de stat membru și membrii rețelei

Realizările statelor membre în aducerea în fața justiției a făptuitorilor sunt impresionante, având în vedere atenția și resursele limitate investite în urmărirea penală a acestui tip de infracțiuni pe plan intern. Pentru statele membre care nu efectuează urmărirea penală pe principiul competenței teritoriale, beneficiile unităților specializate sunt și mai evidente. Motivația și angajamentul personal al persoanelor care lucrează în acest domeniu au depășit adesea resursele disponibile și lipsa priorității pentru aceste infracțiuni. Statele membre au încheiat până în prezent un număr total de 1 607 cazuri referitoare la cele mai grave crime internaționale și cercetează în prezent alte 1 339 de cazuri din întreaga lume.

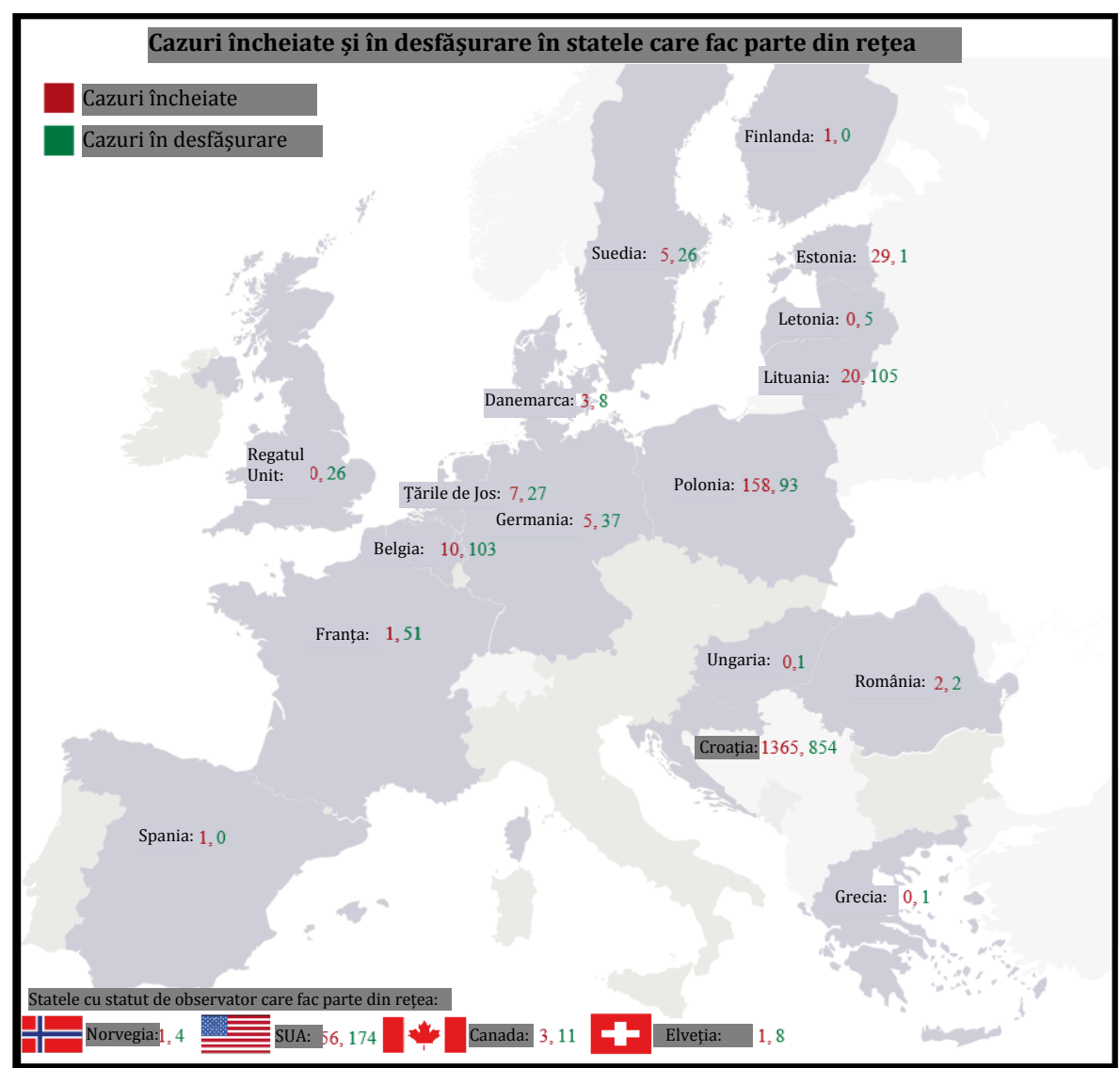
Cifrele prezentate în tabelul de mai jos prezintă numărul de cercetări și urmăririi penale pentru cele mai grave crime internaționale pentru diferite perioade de timp, în conformitate cu datele disponibile în fiecare stat membru. Cadrul temporal general pentru date a debutat cu anul 2002; totuși, ca

Cazuri în statele membre ale UE	
Cazuri încheiate	1607
Cazuri în desfășurare	1339

urmare a variațiilor în procesul de documentare și arhivare, precum și a diferențelor în ceea ce privește punerea în aplicare a dreptului internațional în legislația națională, sunt, de asemenea, utilizate și alte cadre temporale. În ceea ce privește cererile de extrădare, în general, statele membre trebuie să revizuiască aceste cazuri în conformitate cu principiul *aut dedere aut judicare* și, în consecință, iau în considerare chestiuni de fond, de procedură și de competență.

Numărul relativ mare de cazuri închise înainte de proces este rezultatul problemelor inerente legate de cercetarea și urmărirea penală a celor mai grave crime internaționale.

Deși evidențiază dificultățile cu care se confruntă autoritățile naționale, acest număr subliniază, de asemenea, realizarea semnificativă demonstrată de cifra actuală de 1 607 cazuri încheiate.

Cercetarea și urmărirea penală

Stat	Perioadă de timp (dacă este alta decât cea începând cu 2002)	Număr de condamnați/persoane achitate	Numărul persoanelor suspectate care sunt învinuite/care fac obiectul unei anchete sau unui proces în curs de desfășurare	Numărul de cazuri închise înainte de proces	Cererile de extrădare primite
Austria		0	0	0	0
Belgia ⁵⁴		10	103	88	25

⁵⁴ Numerele se referă la cazuri, nu la persoane suspectate, în timp ce numărul cererilor de extrădare primite nu include cererile din partea jurisdicțiilor penale internaționale.

Bulgaria		0	0	0	0
Croația	1991-decembrie 2013	1365	854	1265	Date indisponibile
Cipru		0	0	0	0
Republica Cehă		0	0	0	0
Danemarca	Din 1995	3	8	254	5
Estonia	Din 1995	29	1	15	0
Finlanda		1	0	0	1
Franța		1	51	11	Date indisponibile
Germania	1988-2002	4		108	Date indisponibile
	2002-2014	1	37	13	19
Grecia		0	1	0	0
Ungaria		0	1	3	Date indisponibile
Irlanda		0	0	0	6
Italia		0	0	0	1
Letonia		0	5	0	0
Lituania	Din 2011	20	105	53	0
Luxemburg		0	0	0	0
Malta		0	0	0	0
Țările de Jos		7	27	8	9
Polonia	Din 2000	158	93	9285	1
Portugalia		0	0	0	0
România	Începând cu 2013	2	2	0	0
Slovacia		0	0	0	0
Slovenia		0	0	0	0
Spania		1	0	5	40
Suedia		5	26		Între 3 și 8 cazuri
Regatul Unit	2012-2014	0	26	18	6

Norvegia		1	4	17	5
SUA ⁵⁵	2003-2013	56	174		Date indisponibile
Canada		3	11	10	9
Elveția		1	8	12	5 pe an
Toate statele cu statut de observator		61	197	39	19
Întreaga UE		1607	1339	11123	118
Întreaga rețea (UE plus statele cu statut de observator)		1668	1536	11162	137

CAPITOLUL TREI: SET DE MĂSURI PENTRU A SPRIJINI CERCETĂRILE ȘI URMĂRIRILE PENALE ALE CRIMELOR INTERNAȚIONALE CELOR MAI GRAVE

Măsurile incluse în prezenta strategie sunt rezultatul unei analize aprofundate a măsurilor și a politicilor deja existente în diferite state membre. Acestea sunt alcătuite din cele mai bune practici, recomandări ale reuniunilor rețelei din trecut, activitatea unui grup de experți și consultări ample cu partenerii, CPI, cadrele universitare, societatea civilă și alte părți interesate. Ele nu sunt prezentate în ordinea priorității. Mai degrabă, rețeaua subliniază că aceste măsuri sunt complementare și, ca atare, statele membre și UE ar trebui să ia în considerare toate aceste măsuri atunci când instituie un cadru eficient pentru combaterea impunității.

Rețeaua subliniază, de asemenea, că măsurile evidențiate în prezenta strategie nu constituie o listă exhaustivă de măsuri pe care UE și statele membre ar trebui să le adopte pentru combaterea eficace a impunității. Complexitatea prezentată de situația de drept și de fapt pe care o implică cercetarea și urmărirea penală a crimelor internaționale celor mai grave va necesita adoptarea de către statele membre a unor măsuri suplimentare pentru a reflecta circumstanțele cazurilor specifice.

⁵⁵ În SUA, legea penală pentru cele mai grave crime internaționale a intrat în vigoare în mai multe rânduri (de exemplu, infracțiunea de tortură a intrat în vigoare în 1994, crimele de război în 1996, recrutarea de copii-soldai în 2008 etc.). Ca atare, în cazurile în care încălcarea a avut loc înainte de intrarea în vigoare a legii penale, autoritățile au inițiat proceduri penale pentru fraudă în materie de imigrație, printre alte capete de acuzare aplicabile, pentru a urmări autorii.

Întrucât această strategie va fi evaluată în mod regulat, alte măsuri care nu sunt evidențiate în prezentul document ar putea, prin urmare, să fie incluse în versiuni viitoare ale strategiei.

Măsura 1: Stabilirea, susținerea și promovarea unităților specializate

Context: Unități consacrate sau specializate, care se ocupă în mod exclusiv de cazurile celor mai grave crime internaționale, au fost deja înființate în mai multe țări. Dintre statele membre, Țările de Jos, Danemarca, Belgia, Germania, Franța, Suedia, Regatul Unit și Croația au astfel de unități, fie în cadrul autorităților de cercetare penală, fie în cadrul celor de urmărire penală. Oportunitatea creării unei astfel de structuri a fost de asemenea indicată de către Consiliu, care prevede că statele membre ar trebui:

*să se asigure că autoritățile polițienești și serviciile de imigrație dispun de resursele și de infrastructura necesară pentru a putea coopera și desfășura cercetarea și, după caz, urmărirea penală a faptelor de genocid, crimelor împotriva umanității și crimelor de război, în mod eficient.*⁵⁶

Unitățile specializate includ personal format în domeniul identificării, cercetării sau urmăririi penale a infracțiunii de genocid, a crimelor împotriva umanității, a crimelor de război, a infracțiunii de tortură și a disparițiilor forțate.⁵⁷ O abordare multidisciplinară ar implica, de asemenea, experți din alte domenii, precum istorici, sociologi, diplomați, antropologi, specialiști în cercetările financiare și recuperarea activelor, precum și specialiști în chestiuni militare. Aceștia posedă cunoștințe specializate de drept internațional și național și pot să se ocupe de provocările specifice în cercetarea și urmărirea penală a celor mai grave crime internaționale. Rezultatele obținute în statele membre în care există unități specializate dovedesc că cooperarea structurată și crearea de unități consacrate, fără sarcini suplimentare, facilitează într-o foarte mare măsură identificarea, cercetarea și urmărirea penală a presupușilor autori ai celor mai grave crime internaționale care sunt prezenți pe teritoriul UE.⁵⁸ Crearea unor structuri specializate permite, de asemenea, dobândirea treptată de experiență, precum și păstrarea acestor cunoștințe, a celor mai bune practici și a lecțiilor învățate în cadrul aceleiași unități. Chiar și atunci când statele membre nu se confruntă, în mod normal, cu un număr mare de persoane care provin din zone de conflict sau care nu au înregistrat până acum cazuri de acest tip de criminalitate, ar trebui instituită o specializare a procurorilor pentru cele mai grave crime internaționale.

⁵⁶ Decizia Consiliului privind cercetarea și urmărirea penală în cazul faptelor de genocid, al crimelor împotriva umanității și al crimelor de război, 2003/335/JAI, Jurnalul Oficial 118/12, 14 mai 2003.

⁵⁷ De asemenea, unitățile specializate dețin adesea competența în ceea ce privește tortura și disparițiile forțate, dat fiind faptul că aceste infracțiuni pot constitui crime împotriva umanității și crime de război, dar pot fi de asemenea judecate drept crime internaționale distincte. În acest din urmă caz, parchetele au o probabilitate mai mare de a înregistra un rezultat pozitiv.

⁵⁸ Între sfârșitul anilor 1990 și 2010, 18 dintr-un total de 24 de condamnări referitoare la infracțiuni internaționale au implicat cercetări și urmăriri penale desfășurate de către unități specializate; consultați studiul elaborat de REDRESS și FIDH, *The Practice of Specialised War Crimes Units*, p. 18. În Franța, o nouă unitate de poliție și procurori, instituită în ianuarie 2012, a realizat progrese semnificative în abordarea unei serii de probleme legate de cazurile celor mai grave crime internaționale rămase nerezolvate, unele dintre ele datând de 20 de ani. În primii doi ani, aceasta a efectuat o singură condamnare, a finalizat o anchetă privind două persoane suspectate care vor fi judecate în 2015 și a inițiat zece noi cercetări. *A se vedea* articolele lui Delphine Carlens și Nicolas le Coz în REDRESS, *EU Update on International Crimes*, iulie 2013, <http://www.redress.org/downloads/publications/2013-June-Legal-update.pdf>, iulie 2014, <http://www.redress.org/downloads/1407euupdate.pdf>.

Măsurile recomandate: La nivel național și, într-o oarecare măsură, la nivelul UE ar trebui adoptate o serie de măsuri concrete pentru a permite statelor membre să instituie sau să dezvolte și mai mult unitățile specializate:

(a) Statele membre ar trebui să instituie unități specializate și/sau să asigure specializarea personalului la toate nivelurile

- ❖ Unitățile consacrate la toate nivelurile (serviciile de aplicare a legii, de urmărire penală și alte servicii, cum ar fi serviciile de imigrație, autoritățile specializate în MLA și Ministerul Afacerilor Externe) sunt benefice în asigurarea specializării, cunoștințelor, cooperării și schimbului de informații la nivel național. Statele membre care nu dispun încă de unitățile specializate se pot inspira de la alte state membre în care au fost deja instituite aceste unități și pot solicita îndrumarea acestora. În plus, statele membre ar trebui să se asigure că unitățile beneficiază de resurse și personal adecvat și că personalul beneficiază în mod regulat de o formare adecvată.

(b) Crearea grupului operativ național privind impunitatea pentru a asigura cooperarea și colaborarea unităților specializate

- ❖ Statele membre pot asigura colaborarea efectivă și semnificativă între unități specializate în cadrul serviciilor de imigrație, polițienești și de urmărire penală prin instituirea unui grup operativ național privind impunitatea.
- ❖ În plus, înființarea și funcționarea unităților specializate pot fi integrate într-o strategie națională privind combaterea impunității pentru crimele internaționale cele mai grave.

(c) Rețeaua ar trebui să sprijine statele membre în stabilirea și promovarea unor unități specializate

- ❖ Rețeaua ar trebui să sprijine statele membre în instituirea unor astfel de unități, furnizând informații privind existența și funcționarea unităților specializate în altă parte, și ar trebui să faciliteze o cooperare relevantă în instituirea unor unități specializate.

Măsura 2: Evitarea refugiilor sigure printr-o mai bună identificare a cazurilor și a informațiilor relevante pentru caz

Context: Experiența autorităților naționale în cadrul rețelei a demonstrat importanța informațiilor oferite de autoritățile pentru imigrație serviciilor de cercetare/urmărire penală. Autoritățile pentru imigrație reprezintă unul din punctele de intrare în UE și joacă un rol esențial în identificarea inițială și localizarea persoanelor suspectate care intră pe teritoriul UE sau sunt prezente pe teritoriul acesteia. În mod similar, autoritățile pentru imigrație sunt cel mai bine plasate pentru a obține informații cu privire la martorii și victimele celor mai grave crime internaționale.

Posibilitatea practică și/sau juridică a autorităților judiciare în materie penală de a avea acces la dosare specifice și informații din partea autorităților pentru imigrație în scopul identificării presupușilor autori, a victimelor și a potențialilor martori sporește în mod semnificativ eficacitatea și eficiența autorităților naționale de anchetă și urmărire penală competente.

Măsuri recomandate: La nivel național și, într-o oarecare măsură, la nivelul UE poate fi întreprinsă o serie de acțiuni concrete pentru a exploata potențialul oferit de autoritățile pentru imigrație de a contribui la combaterea impunității prin identificarea unor cazuri potențiale și a unor informații relevante pentru caz:

(a) Autoritățile pentru imigrație ar trebui să beneficieze de o formare adecvată

- ❖ Statele membre ar trebui să se asigure că autoritățile pentru imigrație sunt formate în mod corespunzător și sunt informate cu privire la probleme complexe generale de fapt și de drept ale crimelor internaționale celor mai grave în ceea ce privește cazurile 1F, dar și să asigure o înțelegere a factorilor care sunt relevanți pentru o anumită zonă de conflict.
- ❖ Biroul European de Sprijin pentru Azil (EASO) este plasat într-o poziție ideală pentru a oferi autorităților naționale un astfel de sprijin în vederea consolidării capacităților, în colaborare cu rețeaua și autoritățile pentru imigrație cu experiență în domeniu. EASO ar trebui să se asigure că modulele relevante sunt incluse în materialul de formare și activitățile sale.⁵⁹

(b) Ar trebui îmbunătățit accesul autorităților specializate în justiția penală la datele autorităților pentru imigrație

- ❖ Funcționarii serviciului de imigrație ar trebui să aibă obligația de a indica motivele specifice de refuz al cererilor de azil, pe lângă temeiul juridic furnizat în acest sens. Motivele prezentate cresc posibilitatea ca autoritățile relevante de aplicare a legii să identifice suspecți sau martori. În cazul în care acest lucru se aplică cu consecvență, autoritățile vor putea să potrivească legăturile potențiale dintre suspecți și martori, sub rezerva mijloacelor tehnice la nivel național și a legislației privind protecția datelor.
- ❖ Autoritățile pentru imigrație ar trebui să se asigure că informațiile relevante sunt accesibile în conformitate cu criteriile specifice pentru a facilita culegerea de informații privind crimele internaționale cele mai grave. Acestea ar trebui să includă data intrării, locul de origine exact, profesia persoanelor (inclusiv, de exemplu, funcția sau gradul deținut în armată sau numele autorității pentru care lucra persoana) și zonele de conflict din care ajunge o persoană.

⁵⁹ A se vedea site-ul internet al EASO, „What we do” la adresa <http://easo.europa.eu/about-us/tasks-of-easo/training-quality/>.

(c) Statele membre ar trebui să adopte o abordare integrată între autoritățile de imigrație și autoritățile de aplicare a legii ⁶⁰

- ❖ Statele membre ar trebui să pună în aplicare o „abordare mai integrată” în rândul autorităților de imigrație, polițienești și de urmărire penală dat fiind faptul că o astfel de abordare va îmbunătăți poziția autorităților statelor membre în combaterea impunității. O astfel de abordare ar trebui să oblige funcționarii serviciului de imigrație să informeze autoritățile de aplicare a legii atunci când se confruntă cu cazuri 1F. ⁶¹ Punctele de contact ale rețelei au subliniat faptul că trebuie să existe obligația specifică de a face schimb de informații cu privire la posibili suspecți pentru a asigura fluxul automat de informații. ⁶² În plus, o astfel de abordare ar putea, de asemenea, să prevadă obligativitatea fluxului de informații cu privire la victime și potențialii martori ai unor crime internaționale de tipul celor mai grave, sub rezerva consimțământului persoanei în cauză. ⁶³

(d) Răspunderea și implicarea persoanelor juridice în crimele internaționale cele mai grave

- ❖ Persoanele juridice pot fi implicate în cele mai grave crime internaționale, prin sprijinirea, ajutarea, finanțarea, instigarea la sau profitarea de pe urma acestor infracțiuni. ⁶⁴ Pentru a asigura responsabilitatea persoanelor juridice și eliminarea diferențelor de tratare a impunității în acest domeniu, autoritățile naționale ar trebui să abordeze identificarea cazurilor și posibilele anchete din perspectiva încălcărilor drepturilor omului, exploatarea

⁶⁰ În concluziile celei de a 13-a reuniuni a rețelei (7-8 noiembrie 2012), care se bazează pe un chestionar, „Accesul serviciilor de cercetare și urmărire penală la dosarele și la datele privind imigrația”, participanții au remarcat faptul că nu există o abordare comună între statele membre în ceea ce privește obligația de a raporta cazuri 1F autorităților pentru aplicarea legii și celor de urmărire penală. Concluziile au subliniat și faptul că unele state membre au o abordare puternică și integrată pentru a garanta raportarea cazurilor 1F, rețeaua considerând această raportare ca fiind o practică recomandată care ar trebui urmată pentru a asigura o colaborare strânsă și o mai bună identificare a autorilor infracțiunilor, a martorilor și a victimelor crimelor internaționale celor mai grave.

⁶¹ Țările de Jos, Polonia și Suedia sunt singurele state membre care au adoptat acte legislative specifice care să oblige autoritățile pentru imigrație să raporteze existența cazurilor 1F. Astfel de practici există în Belgia și Estonia. În plus, astfel de obligații de raportare există în Norvegia, Canada și Elveția, care sunt state cu statut de observator la rețea.

⁶² *De exemplu*, în Țările de Jos, o unitate specializată 1F din cadrul autorităților pentru imigrație transferă automat Parchetului un fișier care implică un caz 1F. În urma analizei dosarului, Parchetul ia o decizie prin care stabilește dacă trimite cazul unității specializate din cadrul poliției neerlandeze în vederea cercetării. În Canada există o structură formală în care departamentele care participă la programul național privind crimele de război (autoritățile pentru imigrație, poliția și Departamentul de Justiție) se întrunesc periodic pentru a evalua toate acuzațiile noi primite în toate departamentele și pentru a decide, prin utilizarea criteriilor stabilite, care este serviciul căruia trebuie să i se încredințeze dosarul. De regulă, dosarele cu cele mai grave acuzații sunt alocate departamentelor de poliție pentru cercetare, în timp ce acuzațiile mai puțin grave sunt transferate departamentelor pentru imigrație. Practica cooperării între autoritățile pentru imigrație și serviciile de aplicare a legii/parchetele din Țările de Jos și Canada, precum și din Belgia și Norvegia, demonstrează faptul că cooperarea structurată facilitează identificarea și, prin urmare, cercetarea și urmărirea penală a presupușilor autori ai crimelor internaționale celor mai grave care sunt prezenți pe teritoriul UE.

⁶³ *De exemplu*, departamentul german pentru imigrație solicită solicitanților de azil provenind din Siria să completeze un formular în care se pune întrebarea dacă au fost martori la crime de război, și, în caz afirmativ, să ofere detalii. *A se vedea* Human Rights Watch, ‘The Long Arm of Justice: Lessons from specialised war crimes units in France, Germany and the Netherlands’, septembrie 2014, p. 10, http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/IJ0914_ForUpload.pdf. [Danemarca a adoptat acte legislative în 2008 pentru a permite autorităților de urmărire penală accesul la dosare în domeniul imigrației privind grupurile de persoane care au sosit din zone de conflict pentru a identifica posibili suspecți, sau care sunt destinate să fie utilizate în anchetele în curs de desfășurare pentru a identifica victimele și martorii crimelor internaționale celor mai grave.](#)

⁶⁴ Modalitățile de implicare a corporațiilor și a oamenilor de afaceri în comiterea de cele mai grave crime internaționale constau de obicei în exploatarea ilegală a resurselor naturale în țările în curs de dezvoltare în care veniturile sunt folosite pentru achiziționarea de arme, ceea ce duce, prin urmare, la încălcări masive ale drepturilor omului și la cele mai grave crime internaționale. O altă modalitate este reprezentată de vânzarea sau închirierea de echipamente sau produse specifice (cum ar fi precursorii chimici sau instrumentele de supraveghere) către regimurile dictatoriale sau grupările militare care folosesc produsele pentru a comite crime internaționale de tipul celor mai grave. A se vedea „Răspunderea penală a corporațiilor și a oamenilor de afaceri pentru crimele internaționale grave”, document de bază pentru cea de a 15-a reuniune a rețelei (29-30 octombrie 2013), Secretariatul rețelei privind genocidul.

ilegală a resurselor naturale care echivalează cu infracțiunea de jaf în cadrul crimelor de război sau ar trebui să asigure urmărirea penală cumulativă pentru alte infracțiuni, cum ar fi spălarea banilor și încălcarea normelor de embargo. Această abordare este în mod special relevantă pentru cele cinci state membre care nu prevăd răspunderea penală a persoanelor juridice în dreptul lor intern.⁶⁵

(e) Statele membre ar trebui să facă legătura între anunțurile privind persoanele căutate la nivel internațional cu registrele populației naționale

Autoritățile naționale verifică, de obicei, notificările referitoare la persoane căutate pe plan internațional, cum ar fi notificările INTERPOL roșii, atunci când cetățeni străini încearcă să intre pe teritoriul lor. Statele membre ar trebui, în plus, să se asigure că autoritățile naționale verifică periodic notificările INTERPOL roșii comparativ cu registrele populației formate din persoane deja prezente pe teritoriul unui stat membru sau care își au reședința pe teritoriul acestuia. Revizuirea periodică a notificărilor existente sau a mandatelor de către autoritățile naționale ar garanta faptul că UE nu devine un refugiu sigur pentru persoanele puse sub urmărire responsabile de comiterea de cele mai grave crime internaționale.

Măsura 3: Punerea în aplicare a unui sistem de cooperare eficientă

Context: Facilitarea cooperării în raport cu crimele internaționale cele mai grave între autoritățile pentru imigrație, de aplicare a legii, de urmărire penală, MLA, financiare și de informații din cadrul unui stat membru, precum și cooperarea cu societatea civilă, reprezintă un pas necesar în direcția eliminării diferențelor de tratare a impunității în cadrul UE. Sunt esențiale o abordare multidisciplinară și cooperarea între unitățile responsabile cu terorismul, crima organizată, criminalitatea financiară, încălcările embargoului, spălarea banilor, comerțul ilegal cu diamante și alte resurse naturale, traficul cu specii sălbatice etc. și unitățile care răspund de cele mai grave crime internaționale, întrucât infractorii sunt generaliști, nu specialiști, și, prin urmare, activităților ilegale care generează profit trebuie să li se acorde o atenție deosebită. În afară de aceasta, consultările cu organizațiile neguvernamentale la nivel național sau în cadrul rețelei ajută la îndeplinirea acestui obiectiv prin schimbul de informații, cunoștințe, competențe și experiență.

Măsuri recomandate: Statele membre, UE și punctele de contact ale rețelei ar trebui să adopte o serie de **măsuri** concrete pentru a asigura o cooperare eficace la nivel național:

- (a)** Abordări multidisciplinare, anchete financiare, recuperarea activelor și încălcarea sancțiunilor internaționale pentru a sprijini combaterea impunității
- ❖ Anchetele crimelor internaționale celor mai grave ar trebui să fie completate de anchete financiare și de recuperare a activelor. Importanța anchetelor financiare și a recuperării activelor ar trebui să fie percepută ca reprezentând o compensație pentru victime, forme

⁶⁵ Bulgaria, Germania, Grecia, Letonia și Suedia.

suplimentare de probe, afectând întreprinderile cu caracter infracțional și acționând ca factor de descurajare.

- ❖ Cooperarea între unitățile care se ocupă de crima organizată, comerțul ilegal cu resurse naturale, supravegherea restricțiilor financiare, încălcarea unor sancțiuni internaționale și interdicțiile de comerț sau de călătorie pot permite autorităților naționale să obțină informații și, în consecință, pot duce la un proces pentru infracțiuni de mai mică gravitate în care dovezile aflate la dispoziția autorităților de urmărire penală să nu susțină, în mod suficient, o condamnare pentru implicarea în cele mai grave crime internaționale, indicând, în schimb, în mod clar, săvârșirea altor infracțiuni în legătură cu crimele internaționale cele mai grave (de exemplu, manipularea produselor provenite din săvârșirea de infracțiuni sau spălarea banilor).
- ❖ Toate părțile interesate ar trebui să beneficieze de instruire adecvată în ceea ce privește recunoașterea importanței includerii anchetelor financiare în cadrul cercetărilor penale. Pot fi utilizate instrumentele existente, cum ar fi Rețeaua Camden Inter-agenții de Recuperare a Bunurilor (CARIN).

(b) Schimbul de informații între autoritățile pentru imigrație ale mai multor state membre

- ❖ Statele membre ar trebui să faciliteze schimbul de cunoștințe, de cele mai bune practici și de informații între autoritățile pentru imigrație din întreaga Europă pentru anchetarea suspectilor de crime internaționale de tipul celor mai grave.
- ❖ Ar trebui creată o structură de rețea a autorităților pentru imigrație care răspunde de cazurile 1F similară Rețelei privind genocidul pentru a contribui la crearea unor sinergii și a unei cooperări și pentru a asigura o abordare armonizată în ceea ce privește abordarea suspectilor, a victimelor și a martorilor unor crime internaționale de tipul celor mai grave.⁶⁶

(c) Numirea unor puncte de contact multiple ale rețelei cu experiență și expertiză

- ❖ Statele membre ar trebui să se asigure că punctele de contact numite în cadrul Rețelei privind genocidul au experiența corespunzătoare, sunt numite pentru o perioadă considerabilă de timp și participă în mod constant la reuniunile rețelei.
- ❖ În plus, numirea punctelor de contact multiple, inclusiv a reprezentanților autorităților de urmărire penală și de aplicare a legii, precum și ai autorităților MLA, contribuie și mai mult la intensificarea schimbului de experiență, expertiză, chestiuni nesoluționate și informații relevante.

(d) Puncte de contact pentru a construi contacte cu partenerii de la nivel național

- ❖ Punctele de contact ale rețelei ar putea crește gradul de sensibilizare și sensibilitate cu privire la Rețeaua privind genocidul și activitățile acesteia prin diseminarea de informații referitoare la subiectele discutate în cadrul rețelei către alți membri ai serviciilor de aplicare a legii, de urmărire penală și de imigrație la nivel național.
- ❖ Punctele de contact ale rețelei sunt de asemenea în măsură să culeagă informații de la aceste servicii și să transmită informațiile înapoi la rețea, de exemplu cu privire la recente evoluții din domeniul juridic, domeniile de interes și provocările operaționale.

⁶⁶ O asemenea rețea există deja între Regatul Unit, SUA, Canada, Australia și Noua Zeelandă.

- ❖ Punctele de contact ale rețelei ar trebui să se coordoneze cu funcționarii ministerului care reprezintă statele membre la nivelul altor organisme ale UE, în special Grupul de lucru pentru chestiuni generale, inclusiv evaluare (GENVAL), Comitetul de coordonare în domeniul cooperării polițienești și judiciare în materie penală (CATS) și sub-domeniul privind Curtea Penală Internațională din cadrul Grupului de lucru pentru drept internațional public (COJUR-ICC), facilitând astfel o abordare consecventă și coerentă pentru combaterea impunității la nivel național și regional, atât în politica internă, cât și în cea externă.
- ❖ Punctele de contact ale rețelei ar trebui, de asemenea, să asigure un schimb de informații și cooperarea cu punctele focale naționale din cadrul CPI, care sunt cel mai adesea asociate mai degrabă cu ministerele afacerilor externe decât cu serviciile polițienești sau parchetele și ministerele de justiție.

(e) Statele membre ar putea stabili și promova un grup operativ la nivel național privind impunitatea

- ❖ Statele membre ar putea încuraja cooperarea la nivel național menționată mai sus prin înființarea de grupuri operative naționale pentru combaterea impunității. Reuniunile periodice ale grupurilor operative naționale ar facilita o comunicare bidirecțională între punctele de contact naționale și omologii lor din alte instituții ale statelor membre.

(f) Înființarea „grupurilor privind implicarea comunității” în statele membre

- ❖ Este posibil ca autoritățile naționale să ia în considerare înființarea de „grupuri privind implicarea comunității” la nivel național pentru a asigura coordonarea activităților între autoritățile naționale competente și reprezentanți ai societății civile. Astfel de grupuri facilitează schimbul de informații deschise și discutarea de aspecte privind cooperarea, permit autorităților naționale un contact mai strâns cu ONG-urile care lucrează cu victimele și martorii și permit explorarea căilor de atac, precum și informarea comunităților cu privire la activități, precum și la rezultate.

(g) Statele membre ar trebui să ia în considerare posibilitatea de a utiliza echipe comune de anchetă (JIT)

- ❖ Statele membre ar trebui să ia în considerare utilizarea JIT pentru cercetarea și urmărirea penală a crimelor internaționale celor mai grave. JIT oferă o valoare adăugată semnificativă autorităților de aplicare a legii în statele membre, având în vedere sprijinul Eurojust, Europol și finanțarea de către UE. JIT pot ajuta să se evite suprapunerea lucrărilor și dublarea costurilor; pot ajuta la utilizarea unui număr mai mic de angajați și la economisirea resurselor financiare; furnizează un temei juridic pentru schimbul de informații rapid și flexibil; și limitează numărul de ședințe la care martorii și victimele trebuie să fie chemați pentru a depune mărturie.

(h) Nevoia de a stabili un cadru global de cooperare între state

- ❖ Este necesar un cadru global de cooperare între state pentru a soluționa provocările generate de lipsa unui mecanism de cooperare judiciară între state.
- ❖ Instituțiile UE și statele membre ar trebui să sprijine în continuare inițiativa propusă de Țările de Jos, Belgia, Slovenia, Argentina și Senegal, care își propune să soluționeze decalajul în cooperarea în materie penală. În toate forumurile regionale și globale ar trebui să se

asigure sprijinirea acestei propuneri pentru a facilita cooperarea autorităților naționale cu țările terțe în materie de asistență judiciară reciprocă și de extrădare.

(i) Schimbul de informații cu privire la combaterea impunității la nivel național și la nivelul UE

- ❖ Informațiile cu privire la rezultatele cercetărilor și ale urmăririlor penale ale persoanelor responsabile de săvârșirea unor crime internaționale de tipul celor mai grave ar trebui să fie prezentate factorilor de decizie, precum și publicului larg. Eforturile naționale ar putea fi completate de actualizările furnizate la nivel european prin intermediul Secretariatului rețelei.⁶⁷
- ❖ Astfel de rapoarte periodice privind evoluțiile recente, adresate autorităților implicate în procesul decizional și în procesul legislativ, asigură faptul că provocările cu care se confruntă autoritățile relevante responsabile de identificarea, cercetarea și urmărirea penală a presupușilor infractori sunt luate în considerare în vederea modificărilor legislative și administrative suplimentare, după cum este necesar.

Măsura 4: Îmbunătățirea legislației privind cercetarea, urmărirea penală și MLA

Context: Capacitatea statelor membre de a cerceta și urmări penal crimele internaționale cele mai grave depinde de implementarea cuprinzătoare în legislația națională a obligațiilor ce decurg din tratatul internațional și dreptul cutumiar care interzic crimele internaționale cele mai grave. Existența unei astfel de legislații este, de asemenea, de o importanță vitală în facilitarea MLA.

Măsuri recomandate: O serie de măsuri sunt puse la dispoziția statelor membre pentru a se asigura că legislația lor națională este în deplină conformitate cu obligațiile care le revin în temeiul tratatelor internaționale și al dreptului internațional cutumiar:

(a) Asigurarea existenței unei legislații naționale cuprinzătoare și actualizate privind „crimele internaționale cele mai grave”

- ❖ În cazul în care este necesar, statele membre ar trebui să modifice legislația existentă pentru a se asigura că legislația lor internă reflectă obligațiile care le revin în temeiul dreptului internațional cutumiar și al dreptului tratatelor referitoare la crimele internaționale cele mai grave.⁶⁸
- ❖ Statele membre ar trebui să se asigure că legislația lor prevede o definiție a crimelor internaționale celor mai grave în conformitate cu standardele internaționale și exercitarea unei competențe extrateritoriale, inclusiv universale, cu privire la respectivele infracțiuni.
- ❖ De asemenea, statele membre ar trebui să se asigure că legislația națională prevede noțiuni precum responsabilitatea privind ordinele sau responsabilitatea superioară și include normele relevante referitoare la lipsa de relevanță a apărării în cazul pledării nevinovăției în baza respectării ordinului superiorului și a termenelor de prescripție.

⁶⁷ În legătură cu raportarea periodică către Parlamentul European, *a se vedea* articolul 3, Decizia 2002/494/JAI a Consiliului.

⁶⁸ *A se vedea mai sus:* Capitolul I, secțiunea 1.2, „Obligația statelor de a cerceta și urmări penal”.

(b) Asigurarea faptului că legislația și practicile naționale în ceea ce privește imunitățile internaționale nu protejează în mod nejustificat persoanele

- ❖ Statele membre și autoritățile naționale trebuie să joace un rol în garantarea faptului că imunitatea nu asigură protecția nejustificată a persoanelor care ar putea fi considerate responsabile din punct de vedere penal pentru săvârșirea unor crime internaționale de tipul celor mai grave.⁶⁹
- ❖ Statele membre ar trebui să elaboreze orientări naționale în conformitate cu standardele internaționale și ar trebui să clarifice acest domeniu al dreptului aplicabil ministerelor de resort și autorităților judiciare competente în materie penală relevante.⁷⁰
- ❖ Rețeaua ar putea contribui la pregătirea unei compilații a celor mai bune practici existente și la definirea domeniului de aplicare al normelor privind imunitatea internațională. Astfel de orientări ar putea fi folosite ca referință de către autoritățile naționale în caz de incertitudini cu privire la statutul funcționarilor străini suspecți de a fi comis crime internaționale de tipul celor mai grave.

Măsura 5: Consolidarea rețelei ca centru de expertiză și promovarea acesteia, atât în cadrul forumurilor din UE, cât și la nivel mondial

Context: Rețeaua joacă un rol cheie în asigurarea angajamentului UE de a combate impunitatea în cadrul zonei sale interne. Viitoarea extindere și evoluție a rețelei depinde de resursele alocate Secretariatului rețelei. Un sprijin suplimentar ar permite Secretariatului rețelei să înregistreze progrese în combaterea impunității în mai multe moduri.

Măsuri recomandate: Prin rețeaua în sine s-ar putea întreprinde mai multe măsuri, cu condiția unei sporiri a resurselor pentru construirea rețelei ca centru de expertiză și pentru promovarea sa atât în cadrul forumurilor UE, cât și la nivel global:

(a) Ar trebui consolidat schimbul de informații între state

- ❖ Ar trebui să se extindă funcția rețelei de schimb de informații între state, permițând intensificarea schimbului de informații privind, printre altele, dreptul național și internațional aplicabil, procedurile relevante, cunoștințele referitoare la cercetările sau urmărirea penală în curs de desfășurare, probele disponibile sau martorii relevanți, facilitarea eforturilor autorităților naționale pentru aducerea în fața justiției a presupușilor autori ai infracțiunilor și permițând rețelei să se dezvolte ca punct focal pentru combaterea impunității în interiorul UE.

⁶⁹ Rețeaua a discutat chestiunea normelor internaționale referitoare la imunitatea internațională și practicile naționale în acest sens în cadrul celei de a 14-a reuniuni, care a avut loc la 17-18 aprilie 2013.

⁷⁰ În Țările de Jos, Comitetul consultativ cu privire la dreptul internațional public a fost însărcinat cu pregătirea recomandărilor privind imunitatea funcționarilor străini în raport cu crimele internaționale cele mai grave. Orientările au fost acceptate de guvernul neerlandez permițând, astfel, aplicarea tuturor autorităților naționale relevante în caz de incertitudine în ceea ce privește statutul funcționarilor publici străini sau al reprezentanților. *A se vedea* <http://www.cavv-advies.nl/Publications>.

(b) Ar trebui consolidată raportarea din partea rețelei și colaborarea acesteia cu alte instituții ale UE și actori relevanți

- ❖ Secretariatul rețelei ar trebui să pregătească un raport anual de activitate, care să evidențieze eforturile statelor membre de a combate impunitatea, care ar putea fi prezentate instituțiilor relevante ale UE pentru a le ține la curent cu evoluțiile relevante din cadrul UE.⁷¹ Acest raport ar crește gradul de sensibilizare cu privire la problemele cu care se confruntă autoritățile naționale relevante și ar servi drept impuls pentru a elimina lacunele existente și pentru a remedia deficiențele legislației.
- ❖ Secretariatul rețelei ar trebui să elaboreze studii privind diferite aspecte referitoare la cercetări și urmăriri penale ale crimelor internaționale celor mai grave, identificarea cooperării și îmbunătățirea MLA, precum și cu privire la raportarea referitoare la evoluțiile juridice și practice legate de dreptul UE sau cel internațional.⁷²
- ❖ Cooperarea Secretariatului rețelei cu alți actori naționali, regionali și internaționali ar trebui extinsă. Comunicarea și cooperarea activă cu o serie de ONG-uri care sprijină combaterea impunității, discuții cu organizațiile regionale, cum ar fi Uniunea Africană, cu reprezentanți ai CPI și instanțele *ad hoc*, cu reprezentanți ai Comitetului Internațional al Crucii Roșii și Interpol, printre altele, conduc la o abordare mai cuprinzătoare în vederea eliminării diferențelor de tratare a impunității.

Măsura 6: Angajamentului reînnoit al UE

Context: Deși UE a demonstrat un sprijin considerabil pentru combaterea impunității, există în continuare posibilitatea de a-și reînnoi angajamentul și de a oferi asistență suplimentară. Angajamentul său politic în cadrul acestei lupte nu se reflectă în programul post-Stockholm. Introducerea problemei impunității autorilor crimelor internaționale celor mai grave înapoi pe ordinea de zi ar fi de mare folos în sporirea gradului de informare, creșterea capacității de coordonare și sprijinire a cercetărilor și a urmăririlor penale desfășurate de autoritățile naționale.

Măsuri recomandate: O serie de măsuri ar putea fi luate de instituțiile UE pentru a spori acordarea de asistență în combaterea impunității:

- ❖ Comisia Europeană ar trebui să acorde asistență în combaterea impunității prin evaluarea formală a punerii în aplicare a Deciziei 2002/494/JAI a Consiliului și a Deciziei 2003/335/JAI a Consiliului în statele membre, astfel cum se prevede în Programul de la Stockholm. Această evaluare poate evidenția domeniile în care sunt necesare îmbunătățiri și ar putea oferi o orientare valoroasă pentru rețea și secretariatul acesteia.

⁷¹ Articolul 3 din Decizia 2002/494/JAI a Consiliului.

⁷² Alte considerații și recomandări pentru dezvoltarea rețelei pot fi găsite în raportul Human Rights Watch, 'The Long Arm of Justice: Lessons from specialised war crimes units in France, Germany and the Netherlands', septembrie 2014, pp. 86-90, disponibil la http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/IJ0914_ForUpload.pdf.

- ❖ Mandatele Eurojust și Europol ar trebui să fie extinse pentru a include crimele internaționale cele mai grave, permițând astfel acestor organizații să colaboreze cu rețeaua pentru a maximiza sprijinul pentru autoritățile naționale.⁷³
- ❖ Uniunea Europeană ar trebui să examineze posibilitatea pregătirii unui plan de acțiune privind combaterea impunității în interiorul UE sau să furnizeze resurse pentru pregătirea unui astfel de plan care ar constitui un instrument important în încurajarea cooperării și dezvoltării de cele mai bune practici la nivel național și regional în vederea intensificării cercetărilor și urmăririlor penale ale crimelor internaționale celor mai grave.
- ❖ Comisia pentru libertăți civile, justiție și afaceri interne a Parlamentului European (Comisia LIBE), în colaborare cu Comitetul pentru drepturile omului, ar trebui să organizeze o audiere anuală în cadrul Parlamentului European cu privire la „Combaterea impunității pe teritoriul Uniunii Europene.”
- ❖ Comisia Europeană ar trebui să evalueze posibilități suplimentare de finanțare pentru a sprijini autoritățile naționale în înființarea de unități specializate.
- ❖ UE ar trebui să asigure posibilități de finanțare pentru formarea și consolidarea capacităților, inclusiv posibilități referitoare la proiecte și programe de formare pentru personalul specializat în asigurarea respectării legii, pentru procurori, specialiști MLA și judecători din cadrul Rețelei europene de formare judiciară (ETJN) sau din cadrul Colegiului European de Poliție (CEPOL), cu punerea accentului pe dreptul internațional umanitar și dreptul penal internațional.

Măsura 7: Consolidarea capacităților și sensibilizarea în rândul autorităților naționale relevante

Context: Multe state membre se confruntă în continuare cu dificultăți din cauza lipsei de experți cu competențe specializate în cele mai grave crime internaționale. Este crucială formarea specializată pentru persoanele care lucrează cu autori sau cu victime ale crimelor internaționale celor mai grave. EJTN, EASO și CEPOL sunt exemple de platforme care ar putea fi utilizate pentru a facilita schimbul de cunoștințe și formarea practicienilor în combaterea impunității la nivelul statelor membre.⁷⁴

⁷³ Extinderea domeniului de aplicare al infracțiunilor pentru care Eurojust și Europol ar putea avea competență în viitor este propus în noile proiecte de regulamente privind Eurojust și Europol. Lista include, de asemenea, infracțiunea de genocid, crimele împotriva umanității și crimele de război. Sub rezerva negocierilor și după adoptarea noilor regulamente privind Eurojust și Europol, domeniul material de aplicare a competențelor acestora ar fi extins pentru a include crimele internaționale cele mai grave. În consecință, rețeaua, Eurojust și Europol ar trebui să își asocieze mandatele și atribuțiile astfel încât să maximizeze sprijinul acordat profesioniștilor în cercetarea și urmărirea penală a crimelor internaționale celor mai grave. Cele trei organisme ar trebui să fie în măsură să lucreze în paralel în cadrul mandatelor lor pentru a consolida cât mai bine poziția UE în combaterea impunității. Propunerile sunt disponibile la adresele <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0173:FIN:RO:PDF> și <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0535:FIN:RO:PDF>.

⁷⁴ *De exemplu*, Biroul European de Sprijin pentru Azil a elaborat două „rapoarte detaliate privind țara de origine”, obiectul fiind Afganistanul: „Strategiile insurgenților — acte de intimidare și violență direcționate împotriva afganilor”, decembrie 2012, http://easo.europa.eu/wp-content/uploads/192143_2012_5967_EASO_Afghanistan_II.pdf, și „Strategiile talibanilor — Recrutare”, iulie 2012, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/asylum/european-asylum-support-office/bz3012564enc_complet_en.pdf.

Măsurile recomandate: O serie de măsuri pot fi luate pentru a intensifica formarea specializată în cadrul statelor membre, care, la rândul lor, vor contribui la umplerea golului creat de problemele actuale legate de lipsa de pregătire profesională și personal specializat în statele membre.

(a) Asigurarea unei formări în chestiunile legate de azil, cooperarea judiciară și polițienească

- ❖ Personalul care lucrează la identificarea, cercetarea și urmărirea penală a autorilor suspectați de săvârșirea de cele mai grave crime internaționale are nevoie de o formare specializată pentru a obține cunoștințe legate de complexitatea de fapt și de drept a infracțiunii, contextul în care aceasta a fost comisă și diferitele surse de legislație aplicabilă.
- ❖ Crearea unor instituții sau programe de învățământ specializate, cu punerea accentului pe urmărirea penală a celor mai grave crime internaționale, ar contribui, de asemenea, la reducerea decalajului creat de problemele actuale legate de lipsa de pregătire și lipsa personalului specializat în statele membre. Trebuie, de asemenea, să fie elaborate programe de formare adaptate pentru avocații apărării, reprezentanții legali ai victimelor și judecători în cazul celor mai grave crime internaționale.

(b) Sprijinul oferit de entitățile specializate

- ❖ Autoritățile naționale ar trebui să ia în considerare solicitarea de sprijin din partea organizațiilor care sunt formate în mod special cu privire la cercetarea infracțiunii de genocid, a crimelor împotriva umanității și a crimelor de război, precum și a încălcărilor grave ale drepturilor omului, cum ar fi mecanismul judiciar de reacție rapidă (JRR).⁷⁵

(c) Ziua europeană împotriva climatului de impunitate în cazul celor mai grave crime internaționale

- ❖ La nivelul UE ar putea fi adoptată o inițiativă pentru a se dedica un eveniment special comemorării victimelor crimelor internaționale celor mai grave și pentru a sensibiliza publicul și a promova combaterea impunității, similară Zilei europene a comemorării victimelor tuturor regimurilor totalitare și autoritare, Zilei Europene a Luptei împotriva Traficului de Persoane și Zilei mondiale pentru justiția internațională. Un astfel de eveniment ar crește gradul de sensibilizare cu privire la problemele inerente în ceea ce privește aducerea în fața justiției a celor responsabili pentru comiterea crimelor internaționale celor mai grave.

Măsura 8: Drepturile, sprijinirea și protecția victimelor și a martorilor celor mai grave crime internaționale

Context: Victimele și martorii celor mai grave crime internaționale prezintă probleme specifice pentru autoritățile însărcinate cu cercetarea și urmărirea penală. Preocupări legate de siguranță, riscul de traume și necesitatea reprezentării juridice în cursul procedurilor înseamnă

⁷⁵ JRR este o facilitate interguvernamentală care prevede desfășurarea rapidă a profesioniștilor din domeniul justiției penale de pe o listă de rezervă. Acești experți sunt formați în mod special pentru cercetarea infracțiunii de genocid, a crimelor împotriva umanității și a crimelor de război, precum și a încălcărilor grave ale drepturilor omului. Pentru informații suplimentare, consultați site-ul <http://www.justicerapidresponse.org/>.

că autoritățile naționale trebuie să acorde o atenție deosebită implicării victimelor și a martorilor în cadrul cercetărilor și urmăririlor penale.

Măsuri recomandate: În ciuda provocărilor implicate, autoritățile naționale ar trebui să adopte o serie de măsuri pentru a aborda drepturile și nevoile victimelor și ale martorilor.

(a) Strategiile privind urmărirea penală ar trebui să includă o strategie pentru informarea adecvată a victimelor

- ❖ Statele membre ar trebui să aibă norme clare în ceea ce privește eforturile de informare și comunicare vizând victimele în legătură cu procesele aflate pe rol sau cercetările în curs. Astfel de eforturi ar trebui să includă, de asemenea, integrarea perspectivelor victimelor și a drepturilor acestora în strategiile de cercetare și urmărire penală.

(b) Autoritățile naționale ar trebui să furnizeze informații privind drepturile victimelor și mecanismele de protecție

- ❖ Victimele celor mai grave crime internaționale ar trebui să fie suficient informate cu privire la prevederea participării victimelor la astfel de proceduri de către jurisdicția unui stat care efectuează cercetarea. În mod similar, ar trebui furnizate informații cu privire la mecanismele disponibile pentru protecția martorilor în astfel de cazuri.
- ❖ Statele membre trebuie, de asemenea, să garanteze menținerea unui nivel corespunzător de protecție împotriva pericolelor, traumelor și victimizării repetate în cazurile în care o victimă este introdusă în calitate de parte la astfel de proceduri sau în cazul în care trebuie să depună mărturie împotriva persecutorilor. Aceste proceduri ar trebui să asigure victimelor nivelul de bază al protecției acordat de Directiva de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității.⁷⁶

⁷⁶ Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului, JO L 315.